

משרד החינוך
האגף לתרבות תורנית

מדי חודש בחודשו

עורך: אריה וינברגר

גיליון 145 - ניסן-אייר תשס"ב

חברי המערכת: הרב אליהו אביעד, הרב אריה וינברגר, ד"ר אריה סטריקובסקי, יפעת סלע, מרים סמואל,
ד"ר עמנואל בן נאה, יהודה קפלן, נירה קרמר

סדר וגרפיקה: שושנה שחר

הוצאה לאור: מחלקת הפרסומים, משרד החינוך

הדפסה: דפוס "נהדר"

כתובת למכתבים: הרב אריה וינברגר, האגף לתרבות תורנית, משרד החינוך
רח' כנפי נשרים 22, ירושלים 95464

אתר האינטרנט של האגף לתרבות תורנית: www.education.gov.il/toranit

© כל הזכויות שמורות

נא לשמור על קדושת הגיליון

ירושלים, התשס"ב

תוכן העניינים

5	תאריכים ומאורעות בחודשי ניסן - אייר
11	חידון אתרי מורשת תנ"ך העם והארץ מס' 16
19	עת לכל חפץ - מאוסף מוזיאון ארצות המקרא בירושלים
23	חיות במקורות - היעל
25	חומר עיוני למדריכה
27	דינים - מהלכות פסח
30	מנהגי קהילות ישראל מהודו ועד כוש - יהודי אפגאניסתאן - חלק ג'
36	לוח המאורעות מס' 127 - תפזורת ירושלמית
32	פעולות
37	א'. חג הפסח
42	ב'. יום העצמאות
45	ג'. ל"ג בעומר
47	ד'. פרשת השבוע
52	ה'. פסח באמנות
55	חומר עזר אור-קולי
57	קישורים לאתרים ברשת לחג הפסח (בעברית)
61	פתרונות לחידות וחידודים

חודש ניסן

חודש ניסן הוא החודש השביעי מחודש תשרי. על פי התורה הוא החודש הראשון לחודשי השנה על פי הכתוב "החודש הזה לכם ראש חודשים ראשון הוא לכם וכו' (שמות י"ב, ב).

1. אירועים

י' בניסן - פרשת צו - שבת הגדול - השבת שלפני חג הפסח נקראת שבת הגדול על שם ההפטרות שקוראים בשבת זו, המסתיימת בפסוק "הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בוא יום ד' הגדול והנורא" (מלאכי ג). ויש אומרים שהשם נקרא על-שם הנס הגדול שאירע לאבותינו במצרים, כשכל אחד ואחד לקח שה כדי להקריב את קרבן הפסח, על אף התנגדות המצרים שיקריבו ישראל את האליל שלהם ומכיון שהנס התרחש בשבת צוינה השבת הזאת לדורות. בשבת זו נוהג רב בית הכנסת לדרוש בהלכות פסח ולקחי החג.

ט"ו-כ"א בניסן - חג הפסח. מציין את המאורע המרכזי בהיסטוריה של עם ישראל - היציאה מעבדות לחירות בדרך לקבלת עול מלכות שמים במעמד הר סיני. המטרה המרכזית של חג הפסח, כפי שציינו חכמי ישראל, היא שמירת האירוע של יציאת מצרים בזיכרון העם, והעברתו לדורות הבאים. המצווה הזאת כתובה בתורה בפסוק: **"והגדת לבנך" (שמות יג:ח), וחכמים קבעו: "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים".**

ט"ז בניסן - תחילת ספירת העומר. ממוצאי יום א' של פסח ועד ערב חג השבועות, סופרים בכל ערב לאחר תפילת ערבית את הימים ואת השבועות שעברו. הספירה מבטאת את ההשתוקקות לקראת חג מתן תורה במשך 49 יום. השם ספירת העומר נובע מכך, שהתחלת הספירה היא ביום שבו היו מקריבים - בזמן שבית המקדש היה קיים - את קרבן "עומר התנופה", שהוא קרבן מנחה משעורים, מהתבואה החדשה שנקצרה בליל שישה עשר בניסן. בימי ספירת העומר נוהגים בקצת מנהגי אבילות (אין מתחתנים, אין לובשים בגד חדש,

אין מסתפרים ועוד) - זכר ל-24 אלף תלמידיו של רבי עקיבא שמתו במגיפה בזמן ספירת העומר, על שלא נהגו כבוד זה בזה.

(על פי "כי הם חיינו", הרב שלום דב וולפא)

כ"ז בניסן תש"י (1950) - יום הזיכרון לשואה ולגבורה.

מדינת ישראל קבעה מועדים בלוח השנה העברי לזכר השואה. הרבנות הראשית קבעה את יום עשרה בטבת ל"יום הקדיש הכללי" - יום זיכרון לקרבנות השואה שיום מותם ומקום קבורתם לא נודע.

בשנת 1950 נקבע על-ידי הכנסת יום כ"ז בניסן כיום הזיכרון לשואה ולגבורה. ביום זה הסתיים בשנת 1943 מרד גיטו ורשה, שהיה לסמל לגבורה ולהתקוממות היהודית בתקופת האימים של השואה.

חודש אייר

אייר הוא החודש השמיני מחודש תשרי והחודש השני מחודש ניסן.

1. אירועים

ד' באייר - יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל. יום הזיכרון נקבע כדי לזכור ולהזכיר את קרבנם וגבורתם של לוחמי מערכות ישראל אשר מסרו את נפשם על תקומת העם והארץ. האומה כולה ניצבת ומכבדת את זכר בניה הגיבורים שמשרו נפשם על תקומתה. המעבר מיום הזיכרון ליום העצמאות הוא מאוד חד - מתוגה לשמחה - אך קבעו את ההצמדה בין המועדים הללו כדי לציין את הקשר האמיץ בין קרבנם של הלוחמים לבין הקמת המדינה.

ה' באייר - יום העצמאות למדינת ישראל. ביום ה' באייר תש"ח החליטה מועצת העם "על הקמת מדינה יהודית בארץ-ישראל - היא מדינת ישראל". יום זה הוא עדות חיה לתוקפה של הברית האלוקית, המקשרת בין עם ישראל לארצו. רוח תחיה לאומית סחפה את יהדות העולם בעקבות הקמת המדינה, אשר הזינה וחיזקה את האמונה בברית שכרת אלוקים עם העם היהודי להיות ממלכת כוהנים וגוי קדוש. לפני הקמת המדינה המצב בארץ הכתיב עליות בלתי חוקיות ובמצעי העפלה נועזים. ארגוני המחותרת ניסו, כל אחד בדרכו, לשחרר את הארץ מעול המנדט. ב"ז בכסלו תש"ז (29 בנובמבר) נתקבלה בעצרת

האומות המאוחדות החלטה על הקמת מדינה יהודית ריבונית. בעקבות ההחלטה, גאה גל של התלהבות והתעוררות בקרב יהודי הארץ והעולם. הערבים פתחו במאבק מזוין נגד החלטת האו"ם, במעשי רצח ובהתנפלויות על ערים ויישובים אחרים. ביום ה' באייר תש"ח, בשעות אחה"צ של יום השישי, התכנסו מנהיגי היישוב, חברי מועצת העם, והכריזו על הקמת מדינת ישראל. בלילה שלאחר מכן פרצה מלחמת השחרור בין כל צבאות ערב לבין היישוב היהודי. בתחום חודשי המלחמה נחתמו הסכמי שביתת הנשק עם צבאות ערב וכך נקתה עצמאות מדינתנו בדם רב. לכן נושק יום הזיכרון לחללי צה"ל ליום העצמאות. שמחה וצער משמשים בערבוביה; כי אין שמחה בלא עצב, ואין עצמאות וריבונות בלא הקרבה יומיומית למען חייה של המדינה. הרבנות הראשית לישראל קבעה תקנות ברוח ימים אלה; בתחושה, כי "ארץ ישראל נשקנית בייסורין", ולעומת זה ש"מדינת ישראל היא ראשית צמיחת גאולתנו".

(על פי "במעגלי החיים", הרב יונה מצגר, נחום לנגנטל)

י"ד באייר - פסח שני. מי שלא יכול היה להקריב את קרבן הפסח בבית המקדש בערב פסח, היה מביא את הפסח ב"ד באייר, והיה לו אז יום שמחה. ולכן אין אומרים תחנון בתפילה ביום זה. יש הנוהגים לאכול ביום זה מצה שנשארה מפסח, לזכר קרבן הפסח שנאכל עם המצות. מועד זה של פסח שני, ניתן לבני ישראל בשנה השנייה ליציאת מצרים. הקב"ה ציווה אז שבני ישראל יקריבו את הפסח במועדו (אף-על-פי שבני ישראל היו עדיין במדבר), אולם נמצאו אנשים שהיו טמאים ולא יכלו להקריב הפסח, הם ביקשו שתינתן להם הזדמנות נוספת להקרבת הפסח. כשראה ה' שהם משתוקקים לזה בכל ליבם, נתן להם מועד שני לתקן את מה שחיסרו ב"ד בניסן.

י"ח באייר - ל"ג בעומר. לפי המסורת בל"ג בעומר נפסקה פטירתם של עשרים וארבעה אלף תלמידי רבי עקיבא שלא נהגו כבוד זה בזה. לפי ההלכה אין אומרים בו "תחנון", אין מתענים בו, פרט לחתן ביום חופתו, ונישאים בו (מנהג הספרדים להינשא למחרת בל"ד בעומר). בישראל הוא חג הגבורה. לפי דעה אחת פרץ בו מרד בר-כוכבא ולפי דעה אחרת נחל בו בר-כוכבא ניצחון מסוים במלחמתו ברומאים. בתפוצות ישראל נהגו המלמד ותלמידיו, וכן בני נוער, לצאת ביום זה לשדה, למרחבים, לשחק בחץ וקשת, מנהג המזכיר את מרד בר-כוכבא, שלמרות שנכשל נטע את רוח הגבורה בישראל לדורות ואת ההכרה ללמד בני ישראל חץ וקשת.

ניתנו טעמים נוספים לייחודו של יום ל"ג בעומר. באותו יום החל המן לרדת לבני ישראל

במדבר, בו ביום יצאו רשב"י ובנו אלעזר מן המערה. בל"ג בעומר הוסמכו בידי רבי עקיבא, רבי שמעון בר יוחאי וארבעת חבריו בעת שהסמיכה היתה אסורה. באותו יום ההי גילוי סודות התורה בידי רשב"י. יש אומרים שביום ל"ג בעומר נישא רשב"י. לראשונה נמצא בקבלת האר"י שרשב"י נפטר ביום זה ולפיכך נקבע בספר "חמדת ימים" ללמוד לזכרו. על-פיו נערך תיקון מיוחד ללימוד בלילה וביום. מראשית המאה התשע-עשרה נהגו הספרדים בצפת להוליך למירון, בערב ל"ג בעומר, ספר תורה בשירה וריקודים תחת חפה מקושטת. כיום, בנוסף לעלייה לקברו של רשב"י, נוהגים בני נוער ברחבי הארץ להדליק מדורות ולבלות סביבן בשירה ובריקודים.

כ"ו באייר תשכ"ז (1967) - פרצה מלחמת ששת הימים. במשך עשר שנים מאז מבצע קדש (1956) נמשכו התקפות הפדאיון (מחבלים) על יישובים בארץ. גברו האיומים של הערבים להשמיד את ישראל. באביב תשכ"ז (1967) הורחק - לפי דרישת מצרים - כוח החירום של האו"ם מרצועת עזה, מסיני ומשארם א-שייך, שם הוצב מאז מבצע קדש. מצרים סגרה את תעלת סואץ ואת מיצרי טיראן ולספינות ישראליות, ובכך נחסם המוצא הישראלי היחיד למזרח, ששם היו מקורות הנפט העיקריים שלה. ישראל נכנסה לכוננות וערכה גיוס מקיף. הוקמה ממשלת ליכוד לאומי.

עם פרוץ המלחמה, שנמשכה שישה ימים בלבד, חילות השריון, הרגלים והצנחנים פרצו את המערך המצרי, הגיעו עד תעלת סואץ ושחררו את מצרי טיראן ושארם א-שייך. על אף אזהרות ישראל הצטרפה ירדן למערכה וירושלים הופגזה. כוחות ישראליים שחררו את ירושלים המזרחית מידי הירדנים, את העיר העתיקה - כולל הכותל המערבי והר הבית - ואת יהודה ושומרון, והגיעו עד הירדן. בצפון נכבשה רמת הגולן עד למעבר קוניטרה. כשנסתיימה המלחמה ב-10 ביוני שלטה ישראל בכל ארץ-ישראל המערבית, במרחבי סיני וברצועת עזה.

כ"ו באייר תשכ"ז (1967) - פרצה מלחמת ששת הימים. במשך עשר שנים מאז מבצע קדש (1956) נמשכו התקפות הפדאיון (מחבלים) על יישובים בארץ. גברו האיומים של הערבים להשמיד את ישראל. באביב תשכ"ז (1967) הורחק - לפי דרישת מצרים - כוח החירום של האו"ם מרצועת עזה, מסיני ומשארם א-שייך, שם הוצב מאז מבצע קדש. מצרים סגרה את תעלת סואץ ואת מיצרי טיראן ולספינות ישראליות, ובכך נחסם המוצא הישראלי היחיד למזרח, ששם היו מקורות הנפט העיקריים שלה. ישראל נכנסה לכוננות וערכה גיוס מקיף. הוקמה ממשלת ליכוד לאומי.

עם פרוץ המלחמה, שנמשכה שישה ימים בלבד, חילות השריון, הרגלים והצנחנים פרצו

את המערך המצרי, הגיעו עד תעלת סואץ ושחררו את מצרי טיראן ושארם א-שייך. על אף אזהרות ישראל הצטרפה ירדן למערכה וירושלים הופגזה. כוחות ישראליים שחררו את ירושלים המזרחית מידי הירדנים, את העיר העתיקה - כולל הכותל המערבי והר הבית - ואת יהודה ושומרון, והגיעו עד הירדן. בצפון נכבשה רמת הגולן עד למעבר קוניטרה. כשנסתיימה המלחמה ב-10 ביוני שלטה ישראל בכל ארץ-ישראל המערבית, במרחבי סיני וברצועת עזה.

כ"ח באייר תשכ"ז (1967) - יום שחרור ירושלים. שיאה של מלחמת ששת הימים בשנת תשכ"ז היה ביום ג', כ"ח באייר, כאשר חדרו כוחות צה"ל לעיר העתיקה, אשר היתה בידי ירדן 19 שנה, ושחררו את הר הבית ואת הכותל המערבי, שריד בית מקדשנו. יום שחרור ירושלים, נקבע לדורות כ"יום ירושלים". מועצת הרבנות הראשית קבעה כי יש לומר קטעי תפילה מיוחדים, ואת תפילת ה"הלל". נוהגים ביום זה לעלות לירושלים ולחגוג ליד הכותל המערבי, כביטוי של תקווה לקיבוץ כל נדחי ישראל ולגאולה השלמה, וכאות הזדהות עם בירת ישראל.

2. אתרים

כ"ח באדר תש"ה (1945) - נוסדה קבוצת גזר במישור החוף בסביבות רמלה ובקרבת הכביש ללטרון, על-ידי חברי "הנוער העובד והלומד".

הקבוצה נקראת בשם גזר, עיר קדומה מפורסמת שהיתה ממוקמת על התל הסמוך. במלחמת העצמאות הותקף הקיבוץ על ידי חיילי הלגיון הערבי בגלל מיקומו האסטרטגי ונכבש לזמן קצר. בקרב נפלו 28 מהמגינים ו-30 נפלו בשבי. בשנת תשכ"ד (1964), התפרק הקיבוץ ומאז הוחזק בידי גרעינים שהתחלפו מדי פעם.

גזר הקדומה

גזר נזכרת תכופות במקראות המדברים בכיבוש הארץ ובהתנחלותם של שבטי ישראל. הורם מלך גזר בא לעזרת לשיש בשעה שעלו בני ישראל על עיר מלוכה זו, והוא נחל תבוסה מיד ישראל (יהושע י, לג). לפיכך נמנה מלך גזר ברשימת ל"א מלכי כנען, שהיכוס יהושע ובני ישראל (יהושע יב, יב). אבל העיר לא נכבשה, והכנענים הוסיפו להחזיק בה בקרב בני יוסף (שופטים א, כט), היינו בנחלת אפרים, עד ימי שלמה, וכשגבר ישראל היתה לו למס עובד (יהושע טז, י). לא ידוע על גורלה של גזר בימי התפשטות הפלשתים במאה הי"א, אבל יש מקום להניח, שהיא הכירה בשלטונם העליון, והיתה כנענית כמקודם.

במלחמות דוד בפלשתים נודעה לגזר חשיבות יתרה כנקודת אסטרטגית בשפלה, בגבול ארץ פלשת. דוד היכה את הפלשתים מגבעון ועד גִּזְרָה (דברי הימים א', יד, טז). בשמואל ב', ה, כה: מגבעון] עד בואך גזר). בדברי הימים א', כ, ד, מסופר על מלחמת דוד עם הפלשתים בגזר, ועל מעשה הגבורה של סבכי החושי במקום זה; כנגד זה באה במקרא המקביל שבשמואל ב', כא, יח, הגרסה בגב במקום בגזר.

על סיפוח גזר למלכות ישראל בימי שלמה, ובוודאי בתחילת מלכותו, מסופר במלכים א', ט, טז: "פרעה מלך מצרים עלה וילכוד את גזר וישרפה באש ואת הכנעני היושב בעיר הרג, ויתנה שלוחים (מתנה) לבתו, אשת שלמה".

גזר היא אחת הערים במלוכה הישראלית, שאותן בנה וביצר שלמה, בימי מלכותו המאוחרים, בנקודות האסטרטגיות החשובות, ובעיקר בדרכים הראשיות המוליכות מן החוף לירושלים (מלכים א', ט, טז, יז). בחלוקה האדמיניסטרטיבית של שלמה נכללה העיר כנראה בנציבות הראשונה, היא נציבות הר אפרים (מלכים א', ד, ח), שכן היא נזכרת כעיר לויים בנחלת אפרים (יהושע כא, כא; דברי הימים א', ו, נב), וכקצה גבול אחוזתם ומושבותם של בני אפרים (יהושע טז, ג; דברי הימים א', ז, כח), ולא נמנתה ברשימת ערי הנציבות השנייה.

בדרך כלל מעטות הן הידיעות על גזר מימי הבית הראשון, ויש מקום להנחה, שירדה

חידון אתרי מורשת תנ"ך העם והארץ מס' 15

פלאים לאחר מות שלמה והיתה יישוב קטן בקצה מלכות ישראל, בגבול פלשת. נראה שלירידה זו גרם מסעו הצבאי של פרעה שישק לארץ-ישראל. להנחה זו מסייע גם הממצא הארכיאולוגי במקום, וגם הזכרתה של העיר ברשימת היישובים במלכות ישראל שכבשם שישק, היא הרשימה שנשתמרה על קירו הדרומי של מקדש אמון-רע בכרנך.

לאחר חורבן מלכות ישראל ישבו בגזר אשורים ובני עמים אחרים ובצדם חקלאים ישראליים ששרדו במקום. בתקופת שלטון פרס ובראשית התקופה ההלניסטית שוב

התפתחה העיר וגדלה, והיא נחשבה לנקודת גבול ויהודה. היא נזכרת תכופות בזיקה אל מלחמות ה' בן מתתיהו). בקכידס ביצר אותה (ספר החשמונ' כבשה מידי (142 לפני הספירה), הושיב בה יהודים החשמונאים יג, מג-מח). למן ימי שמעון היתה העיר אותה שעה החלה ירידתה, עד שניטשה ונעשתה תל גם בימי המשנה והתלמוד היתה מיושבת יהודים (1191) התחוללו בה קרבות גדולים בין הצלבנים מפקדה לצלאח א-דין.

1

2

3

המיוחד בחפירות גזר

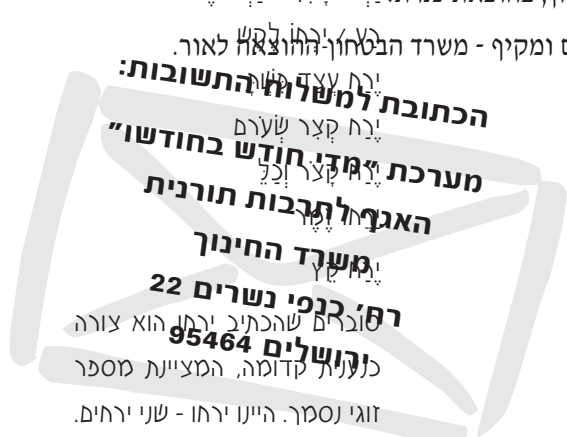
עיקר חשיבותן של חפירות גזר הוא במציאות **הלוח גזר** שהעלה אותן מקאליסטר (ארכיאולוג אנגלי מפורסם) מן התל, ובעיקר ממערות הקברים של בל תקופת הברונזה של גזר, הפותחות פתח להכרת טיפוס הקברים ומנהגי הקבורה בתקופות השונות. במערות הקברים נמצאו כמויות עצומות של כלים ופסילים, תכשיטים, חתמות, וכו', שהם אוצר בלום לחקר הארכיאולוגיה של ארץ-ישראל. מן המציאות הבודדת יש לתקור, בראש וראשונה את הכתובות המעטות, היינו: לוח בכתב התדנית (בלשון האכדית, כנראה איגרת של נציב מצרי אל מושל גזר; "לוח גזר", שהיא הכתובת העברית הקדומה ביותר בארץ, שנמצאה בשנת תרס"ח (1908); משקלות, שנחרתו בהם שמות עבריים (נצף, פים, למלך); ידיעות של כדים ועליהן טביעות רשמיות של מלכות יהודה מן הזמן שלאחר חרבן שומרון; ושני חוזים אשוריים (משנות 651 ו-649 לפס"ס), שבהם נזכרים אנשים בעלי שמות אשוריים, ארמיים ואחרים, ורק אחד בלבד הוא שם עברי (נתניהו). לתקופת שלטון של בבל ופרס שייכות תעודה מסחרית בבבליה וידיעות של כדים שעליהן הטביעות ירשלם (ירושלים) ויהד (יהוד). לתקופת החשמונאים שייכת כאמור החותמת, שבה חקוק שמה של העיר גזר.

לוח שנה המונה את החודשים

ביבליוגרפיה

בזוגות, בשמות המת"חסים

- **אנציקלופדיה מקראית**, כרך ב', הוצאת מוסד ביאליק, הערות החקלאיות.
- **אנציקלופדיה אריאל - ד"ר זאב וילנאי**. העתקה מנוקדת:
- **לטייל עם התנ"ך - גליה דורון**, בהוצאת כנרת. ירושלים / ירוחו י
- **כל מקום ואתר - מדריך שלם ומקיף - משרד החינוך וההוצאה לאור**.

ירחו אסיף (תשרי-חשוון); ירוחו זרע

(זריעה-כסלו); ירוחו לקש (זריעה

מאחרת - טבת-שבט); ירוח עצד

פשת (עקירת הפשתה - אדר); ירוח

קציר שערם (קציר שעורים-ניסו);

ירח קציר וכלה (סוף קצרי - אייר); ירחו זמר (זמירת הגפנים - סיון-צצנטז); ערי קץ (קץ, קטיפת תאנים וייבושן - אלול). מהצד המלה אבי, כנראה ראשית שלשם כותב הלוח הזה, אולי אביצדק, אבימלך וכדומה.

(הלוח מאבן גיר רגילה. באורך - 11 ס"מ, רוחב 7 ס"מ. ייחודי 11 חמט נילא חישא 1908).

עמנואל בן-נאה

נא לזהות את היישובים, האישים והאירועים הקשורים, ישירות או השאלות/החידות הבאות, ולנסות לאתר את היישוב, או לזהות א חשיבותם ולשלוח למערכת עד סוף חודש אדר. יזכה בפרס המצליח

שמות שלושת האבות;

שהם צירוף של שני יודעי דת ודין;

איישו מוסד אחד חדש וחשוב;

שנועד להדריך רבים;

הוקם בארצנו המתחדשת;

על אפם של מחרימים;

וזאת לפני אחת ושמונים שנים.

את מצוות יישוב הארץ,

עבודתה ושמירתה הם קיימו

ועוד אידך!

וכך גם החזיקו באדיקות בנסיונם לקיים צדק חברתי

וזאת למרות הניגוד והריחוק מעולם המצוות.

על מפת ארצנו כשמונים קיבוצים הקימו

ובחודש זה בחיפה לפני חמש ושבעים שנים

את מסגרתם הציבו.

לאן? ריחפה השאלה לפני 104 שנים.

הקנאים קינאו והחרימו,

והמגינים ביזמה החזיקו

אז נולדתי ותורה ומדע כרכתי

בכרך גדול. בגלות אני

מאוסף מוזיאון ארצות המקרא, ירושלים

מאת יהודה קפלן

שושן הבירה

"בימים ההם כשבת המלך אחשורוש על כסא מלכותו אשר בשושן הבירה. בשנת שלוש למלכו נגשה משתה לכל שריו ועבדיו חיל פרס ומדי הפרתמים ושרי המדינות לפניו."

מגילת אסתר פותחת בתיאור המשתה שערך המלך אחשורוש בארמונו שבשושן הבירה. אחשורוש (ח' שְׁיֶאֱרָשָׁא בפרסית עתיקה), שיש המזהים אותו עם המלך הפרסי כְּסָרְכָס, בנו של דריוש א', שלט על האימפריה הפרסית בין השנים 465-486 לפנה"ס.

בימיו של מלך זה היתה האימפריה בשיא עצמתה ושלטה על שטח בהיקף שלא היה כדוגמתו בתולדות המזרח הקדום עד אז. תיאור שטחה של האימפריה מבוטא יפה בלשון המגילה "מהדו ועד כוש שבע ועשרים מדינה" (אסתר א, א'), דהיינו, שטח שמנה מאה ועשרים ושבע יחידות מנהליות (מדינות) בתחום השטח שבין קצותיה של האימפריה מהודו במזרח ועד כוש (בצפון סודאן המודרנית) שבדרום-מערב. השליטה על שטח כה נרחב התאפשרה הודות למערכת דרכים ארוכה ומסועפת ורשת דואר משוכללת שקישרו בין חלקיה הרחוקים של האימפריה למרכזי השלטון שבבירת פרס.

המשתה נערך בארמון המלך בשושן, בירתה הקדומה של ממלכת עילם, מושב החורף של מלכי השושלת האַחֲמֶנִיית, שושלתם של מלכי פרס, שהיתה אחד ממרכזי השלטון והמנהל החשובים של האימפריה. בהזדמנות זו התייצבו בפני המלך "שריו ועבדיו", כלומר פקידי הבכירים, "חיל פרס ומדי", ציבור הגברים החופשיים בארצות אלה, וכן "הפרתמים", אצולת הממלכה, ו"שרי המדינות", הם מושלי הנציבויות (הפחות) שברחבי האימפריה.

מעמד התייצבותם של עבדי המלך הפרסי בפני אדונם התקיים אחת לשנה, בראש השנה שחל בתחילת האביב, בטקס רב רושם במסגרתו ברכו הנתינים את המלך והעלו לו מנחות כאות לנאמנותם. הטקס התקיים בודאי באחד מאולמות הכס המפוארים שהיו מרכיב בולט בארמונות המלכים הפרסיים.

דגם של האפדנה, אולם הכס של הארמון המלכותי בשושן

אורך כל אחת מצלעותיו של המבנה גדול הממדים 109 מטרים והוא השתרע על שטח של כ-12 דונם. המבנה נבנה ברובו מלבני טין. תקרת האולם המרכזי נבנתה מקורות עץ ארוכות שנתמכו על ידי 36 עמודי שיש עצומים. על הציר המרכזי של האולם נתגלה לוח אבן גדול שסימן כנראה את מקום הכס המלכותי.
קנה המידה 1:100.

בשושן הקדומה התגלו שרידיו של אחד האולמות הללו, המכונה בפרסית אַפְדְּנָה, מבנה אדיר מימדים שתכניתו רבועה ומגדלים מסיביים בכל ארבע פינותיו. תקרת המבנה העצום נשענה על טורי עמודי שיש ענקיים, שכותרותיהם עוצבו בדמות שני שוורים ענקיים. במרכזו של האולם ניצב כס המלכות עליו ישב המלך הפרסי בשעה שקיבל את משלחות נתיניו.

טקס קבלת הפנים המפואר הונצח ברוב הדר על גבי תבליטי האבן שעיתרו את גרם המדרגות המלכותי שהוביל לשער ארמונו של כסרכסס בַּרְסָפּוּלִיס (עיר הפרסים ביוונית), אחת הביירות של מלכי פרס, התבליט מתאר שורה של פקידים או שרים המעלים מנחות למלך הפרסי. כל אחת מהדמויות מתוארת בלבושה האופייני כשהיא נושאת מנחה בידיה, בפירוט ודיוק ראויים לציון.

**שבר תבליט מגרם המדרגות של שער
הארמון המלכותי בפרספוליס המתאר
משרת פרסי ומשרת מדי.**

פרספוליס, המאה החמישית לפנה"ס

אבן גיר

מימין נראה משרת פרסי נושא בידיו גביע מכוסה ובו יין מחומם. הוא לבוש מכנסיים, גלימת קפלים ארוכה וצעיף הכרוך סביב לראשו ומתחת לסנטר. המשרת המדי, הנראה משמאל, נושא בידיו טלה, הוא חובש מצנפת לבד עגולה המכסה את הצוואר והסנטר ולבוש בטוניקת עור צמודה בעלת שרוולים ארוכים ומכנסי עור.

שני המשרתים נושאים מזון ומשקה המיועדים לשולחן המלך.

בין המדינות שנכללו באימפריה הפרסית היתה גם "ייה(ו)ד", יחידה מנהלית קטנה שכללה את ירושלים וסביבותיה (והשווה עזרא ה, ח') שבראשה עמד פקיד ממונה (פחה) מטעם המלך הפרסי. ליה(ו)ד, כמו לשאר המדינות, הוענקה אוטונומיה בתחומי הדת והמנהל, ומושליה אף הורשו לטבוע מטבעות.

שמותיהם של אחדים ממושלים אלה ידועים לנו מהמקרא ומהכתובות שעל המטבעות. השמות מלמדים כי בין מושליה של "ייה(ו)ד" היו לא מעט נושאי שמות יהודים כמו נחמיה ויחזקיה.

מטבע כסף מפחות "יהד"

התקופה הפרסית

צד הפנים: דמות של ינשוף וכתובת בכתב העברי הקדום:

"יחזקיה הפחה"

תרופת השמחה

1. זכות גדולה

את עיוננו על השמחה נפתח בסיפור, המופיע בתלמוד:

רב ברוקא חזאה היה מצוי בשוק של בי-לפט, והיה אליהו מצוי אצלו. אמר לו: יש בשוק זה בן עולם-הבא? אמר לו: לאו. ביתיים באו שני בני-אדם. אמר לו אליהו: הללו בני עולם-הבא הם. הלך אצלם רב ברוקא, אמר להם: מה מעשיכם? אמרו לו: "בני-אדם שמחים אנו ומשמחים עצובים".

(מסכת תענית דף כ"ב)

שני אנשים מיוחדים אלו, המתוארים באגדה, לא היו - ככל הנראה - זוג של ליצנים מקצועיים או של בדרנים שהתפרנסו מבידור, אלא זוג של גומלי חסדים שקיבלו על עצמם להרבות שמחה בסביבתם. "בני אדם שמחים אנו, ומשמחים עצובים". סיסמתם היתה: לשמח את הזולת, לעודד אותו ולחלצו מעצבות ומדכאון. זו משימה שאינה נופלת בחשיבותה מהושטת עזרה כספית לנזקקים. מתן צדקה וסיוע כלכלי פותרים מצוקות חומריות קיומיות, אבל עידוד הזולת וחילוץ מהעצבות שהוא שרוי בה, הם סיוע נפשי חיוני. רבי נחמן מברסלב, אשר טיפח את הפן החסידי של השמחה (מפורסמת אימרתו: "מצווה גדולה להיות בשמחה תמיד"), מדגים כיצד שימוח הזולת עשוי להציל אותו מהתמוטטות גמורה ולהחזירו למסלול חיים נורמלי:

"על ידי השמחה יכולים להחיות אדם אחר. כי יש בני-אדם שיש להם יסורים גדולים ונוראים, רחמנא לצלן, ואי אפשר להם לספר מה שבלבם, והם היו רוצים לספר, אך אין להם מי להסיח עמו את כל אשר עם לבם, והם הולכים מלאים יסורים ודאגות. וכשבא אדם עם פנים שוחקות, יכול להחיות אותם ממש. ולהחיות אדם אינו דבר ריק, כי הוא דבר גדול מאוד. וכמו שמובא בגמרא מאותם שני בדחנים (תענית דף כ"ב) שזכו למה שזכו על-ידי שהיו משמחים בני-אדם".

(מעובד על-פי כתבי רבי נחמן מברסלב)

לא אחת הבעת פנים מחוייכת, המעניקה לזולת "חופן" של שמחה, שווה לו יותר ממתנה יקרה או מכסף רב.

2. השמחה והמעשה

השמחה מוסיפה לאדם נעימות, ואין אדם עלי אדמות שאינו אוהב אותה. אך האם השמחה גם תורמת לחיי הרוח של האדם, או שמא היא נשארת בגדר שעשוע בלבד? הראייה קוק מתייחס לשאלה זו בקטע הבא:

העונג והשמחה הם דברים מוכרחים להיות מתלויים אל כל עסק (=עיסוק) רוחני. רק כאשר יתענג האדם וישמח במעשה הטוב והיושר, אז יהיה חרוץ לעשותם בתכלית שלמותם ולהוסיף עליהם מידי יום ביומו. רק כאשר העונג והשמחה הפנימית בלב מצורפים למעשה הטוב והצדק, אז הם מתבססים באדם.

(אדר היקר, עמ' קי"ד)

הרב קוק מדגיש בקטע את ערכה החיובי של השמחה לחיים רוחניים סדירים. הוא מתאר שתי תכונות חשובות שהשמחה מקנה: חריצות והפנמה.

חריצות - "רק כאשר יתענג האדם וישמח במעשה הטוב והיושר, אז יהיה חרוץ לעשותם".

החריצות תלויה בשמחה המתלווה למשימה הרוחנית. השמחה נותנת סיפוק וממריצה את האדם. לעומת זאת, אם העבודה הרוחנית היא לטורח על האדם, הוא יגלה תוך זמן קצר סימני עייפות, למרות שהוא מכיר בחשיבותה. עקרון זה תקף גם בתחום החומרי. אין לצפות לתפוקה רבה ואיכותית ממי שהוטלה עליו משימה בעל-כורחו; הוא ישתדל לכל היותר לצאת ידי חובתו, אך לא מעבר לכך.

הפנמה - "רק כאשר העונג והשמחה הפנימית בלב מצורפים למעשה הטוב והצדק, אזי הם מתבססים באדם".

השמחה מאפשרת את הפנמתם של ערכים ומידות. מי שעושה חסד מתוך שמחה מפנים לתוכו את מידת החסד, ומי שמרבה בצדק מתוך שמחה, קונה את מידת היושר. לאדם מזדמן לעשות מעשים טובים רבים במשך ימי חייו, אבל רק מעטים מטביעים את חותמם על אישיותו, ומרביתם אינם מופנמים דיים.

ההזדהות והשמחה הם הפתח לחוויה ולהפנמה.

על-פי "במעגל הזמנים" - כוסית של שמחה, בהוצאת המרכז הפדגוגי "בית הרב"

מדיני פורים

1. קריאת המגילה

הכול חייבים לשמוע את קריאת המגילה - גברים ונשים. קריאת המגילה חשובה עד כדי כך, שמבטלים תלמוד תורה כדי לבוא ולשמוע אותה. עיקר המצווה היא לקרוא את המגילה ביום ובלילה בציבור, כדי שיתפרסם הנס (פרסומי ניסא). לפני הקריאה נותנים צדקה זכר למחצית השקל, שנתנו בבית המקדש.

הברכות הנאמרות לפני קריאת המגילה הן:

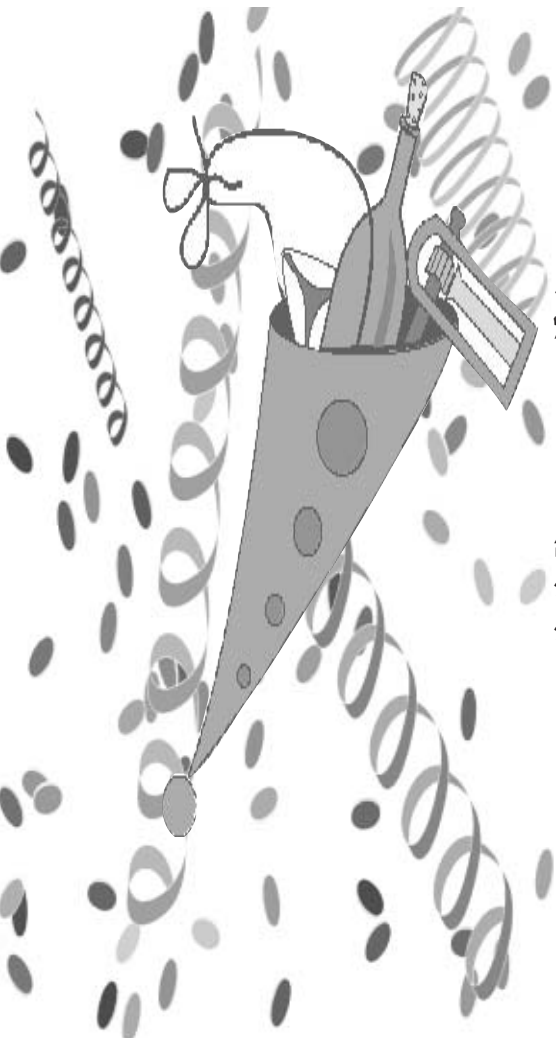
- "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על מקרא מגילה".
- "שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה".
- "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה".

2. סעודה (משתה ושמחה)

ביום פורים מכינים סעודת חג נאה ומצווה להרבות בסעודה. יש לעשותה ביום ועם הרבה משתתפים כדי להרבות ולהגדיל את השמחה.

3. משלוח מנות איש לרעהו

במצווה זו חייבים איש ואישה, והיא נועדה "להרבות שמחה ורעות". מצווה לשלוח לפחות לאדם אחד שתי מנות של מיני מאכלים הראויים לאכילה מיד. המנהג לשלוח ביום ועל-ידי שליח.

4. מתנות לאביונים

חובה לתת מתנות לאביונים ביום הפורים (ולא בלילה ולא אחרי החג), כדי לשמח את לב העניים. יש לתת שתי מתנות לשני אביונים.

הרמב"ם אומר שהשמחה הגדולה ביותר היא במצוות מתנות לאביונים - והיא חשובה יותר מהסעודה עצמה וממשלוח מנות. בהלכות יום טוב הוא אומר כך: **"אבל מי שנועל דלתות חצרו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל לעניים ומרי נפש אין זו שמחת מצווה אלא שמחת כרסו"**.

5. קריאת התורה

בשבת שלפני פורים קוראים פרשת "זכור". ביום פורים קוראים על המלחמה בעמלק בסוף פרשת בשלח (שמות יז: ח-טז).

6. הוספת "על הנסים" בתפילה ובברכת המזון

בפורים אין אומרים הלל מפני שקריאת המגילה נחשבת כאמירת הלל. אומרים בתפילת "שמונה עשרה" בברכת ההודאה ובברכת המזון "על הנסים" (תוכנו הוא סיפור נס פורים והודאה עליו).

מי ששכח לומר על הנסים בתפילה אינו צריך לחזור (טוב לומר קודם אלקי נצור לשוני, בדרך בקשה, הרחמן הוא יעשה לנו נסים ונפלאות כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה. ואומר אחר-כך בימי מרדכי ואסתר וכו'). אבל אם נזכר בברכת מודים כל זמן שלא אמר שם ד' (ברוך אתה ד' הטוב שמך וכו') צריך לחזור.

מי ששכח לאמר "על הנסים" בברכת המזון, ולא נזכר עד לאחר שאמר שם ד' (ברוך אתה ד' על הארץ ועל המזון) אינו חוזר, אבל לפני הרחמן הוא יזכנו וכו', יאמר הרחמן הוא יעשה לנו נסים ונפלאות וכו'.

7. איסור הספד ותענית

על-פי ההלכה אסור לספוד (לשאת הספדים בהלוויות ובאזכרות) בחנוכה ובפורים.

אגרת הפורים על-פי תרגום שני

יום בחייו של ממוכן

ויאמר ממוכן, הוא דניאל, לפני המלך והשרים. ולמה נקרא שמו של דניאל ממוכן? יען כי כאשר גלו בני יהודה לבבל, גלו עמם חנניה, מישאל ועזריה, ודניאל היה אף הוא בגולה. ועל ידו ועל ידי חבריו נעשו נסים ונפלאות גדולים, ומן השמים נגזר, כי על ידו תהרג ושתי המלכה, לכן נקרא שמו ממוכן, לאמור: איש המוכן ומזומן לדבר הזה. והוא ממוכן, אשר דיבר לפני המלך והשרים, כי כן היה המנהג בארץ פרס ומדי, בשאול המלך דבר מה מאת יועציו, היושבים לפניו, היה עונה הצעיר ביועצים, והיה אם טובה עצתו – ועשה המלך כדבריו, ואם לא – היו הגדולים ממנו בשנים משמיעים את דבריו עצתם הם, וממוכן היה הצעיר ביועצי המלך, לכן השמיע את דבריו ראשונה.

ולממוכן זה היתה אישה פרסית, אשר היתה עשירה ממנו, ולכן גאה לבבה בעושרה, ותמאן לדבר עמו בלשונו, ותאלצהו לדבר איתה רק בלשונה, וישמור ממוכן את הדבר בלבו, ויאמר: "יבוא היום, ואמצא עצה, איך לבצור את רוח האישה הגאה הזאת, ולשום חוק בארץ, כי יהיה כל איש שורר בביתו, והנשים תתנה יקר לבעליהן". לכן אמר ממוכן לפני המלך והשרים: "לא על המלך לבדו עושה ושתי המלכה, כי על כל השרים ועל כל העמים, אשר בכל מדינות המלך אחשוורוש.

כי יצא דבר המלכה על כל הנשים להבזות בעליהן בעיניהן, כי כל אישה ואישה תאמר לבעלה: "וכי גדול אתה מאחשוורוש המלך, אשר אמר להביא את ושתי המלכה לפניו ולא באה!?"

והיום הזה תאמרנה שרות פרס ומדי, אשר שמעו את דבר המלכה, לכל שרי המלך – וכדי ביזיון וקצף, אם על המך טוב, יצא דבר מלכות מלפניו – ובעת אשר דיבר ממוכן את הדברים האלה, חרד מאוד ויירא לנפשו, כי אמר: "אולי לא ישמע המלך לדברי עצתי, ולא יעשה כדברי, והיה בשמוע ושתי המלכה את אשר יעצתי עליה, וחרה אפה בי והתנקמה בי באף ובחימה ובקצף גדול, והביאה עלי צרה, הבה אבקש לי עצה ותחבולה, אשר לא ישלם המלך עוד עם ושתי אישתי, ולא יוסיף עוד ראות פניה, אשביעהו נא בשבועת פרס ומדי, אשר המה יראים מאוד מפניה ולא יחללוה". לכן הוסיף ממוכן על דבריו ואמר: "אם על המלך טוב, יצא דבר מלכות מלפניו, ויכתב דבר השבועה, שישבע המלך, בדתי פרס ומדי, ולא יעבור, אשר לא תבוא ושתי לפני המלך אחשוורוש, ומלכותה יתן המלך לרעותה הטובה ממנה!"

ונשמע פתגם המלך אשר יעשה בכל מלכותו. כי רבה היא, וכל הנשים יתנו יקר לבעליהן למגדול ועד קטן. ויטב הדבר בעיני המלך והשרים, ויעש המלך כדבר ממוכן. וישלח ספרים אל כל מדינות המלך, אל מדינה ומדינה ככתבה ואל עם ועם כלשונו להיות כל איש שורר בביתו ומדבר כלשון עמו.

משפט העצים

העצים מוכיחים את הרשע

כאשר ראה המן, שאין דבריו וצעקותיו ובכיו נשמעים למרדכי, הרים קול יללה גדולה, ויפן בדבריו אל עצי גינת הביתן, וכה אמר: "האזינו לי עצי הגן והשתילים והנטיעים, אשר נטעו מששת ימי בראשית! כי אני המן בן המדתא הנני מוכן להיכנס למחיצתם של הנתלים". מיד נתאספו כל העצים להתייעץ ביניהם, ונעצו העצים ביניהם, וכן אמרו: "מי שהוא גבוה חמישים אמה, יתלה המן הרשע עליו!".

פתחה הגפן ראשונה ואמרה: "קצרה וחלשה אני, ואי אפשר לתלותו עלי, ועוד – שממני לוקחים יין לנסכים על גבי המזבח!". ענתה התאנה ואמרה: "אי אפשר לתלות את הרשע הזה עלי, מפני שמפרותי מביאים את הביכורים, ומעלי תפרו ועשו להם חגורות אדם וחווה – בני האדם הראשונים עלי אדמות!". ענה הזית ואמר: "אי אפשר לתלותו עלי, מפני שממני לוקחים שמן למאור, ומגיד האותות מרחוק הכינני למען שלם בשמני את החוב של אשת עובדיה הנביא (ראה מלכים ב, ד, א–ז): יקח נא עץ אחר במקומי!". קרא התמר לפני קונו ובוראו, וכה אמר: "הנה כל האנשים יודעים, כי זהו המן הרשע בן המדתא, בן בנו של אגג מזרע עמלק, כל המלכים מודים ומשבחים אותך, כי אתה הוא האלוקים, ואין עוד מלבדך, ולך נאה ולך יאה להציל את הבנים, כשם שהצלת את האבות!". השיב הקדוש ברוך הוא וכן אמר: "ייער כוחך על דבריך שדברת, ועל אשר תמאן ותסרב, כי יתלו את הרשע הזה עליך, כי הלא הצדיקים אליך משולים, ורע אתה לבת ציון האהובה והרצויה!". האתרוג קרא ואמר: "אי אפשר הדבר, שיתלה עלי, מפני שאלי באים כל משפחות ישראל לקחת מפריי לשמוח לפני ד' ולהודות ולשבח את שמו!". פתח ההדס את פיו ואמר: "אי אפשר הדבר, שיתלה עלי, כי עלי אומרים דברי הלל ושבח לבורא העולם, וחבר ורע אני לאתרוג!". צעק האלון ואמר: "איני חפץ, כי יתלה רשע זה עלי, כי תחתי נקברה דבורה, מינקת רבקה". קראה האלה ואמרה: "לא יוכל רשע זה להתלות עלי, כי עלי נתלה אבשלום בן דוד, מלך ישראל!". הרמון אמר: "אי אפשר, כי יתלו אותו עלי, מפני שהצדיקים משולים אלי!". והנה קרא הארז – "שמעונו! תלו את המן ואת עשרת בניו עלי, על העץ, אשר הכין לו!".

על פי "איגרת הפורים" כל אירועי וענייני ימי הפורים, בהוצאת אבידע דעת ומדע בע"מ

תרגום שני – תרגום מדרשי בשפה הארמית על מגילת אסתר, שנכתב בסוף המאה השניעית או בתחילת המאה השמינית. תרגום זה מתאר את עברו המפואר של העם היהודי והשגחתו של הבורא עליו בכל התקופות.

יהודי אפגאניסתאן - חלק ב'

רוב רובו של הקיבוץ היהודי באפגאניסתאן כבר עלה ארצה, כיום נשארו בכל אפגאניסתאן כמאה משפחות בלבד. גם הן עתידות לעלות ואז תתחסל כליל גולה עתיקת-יומין זו, שראשיתה בגלות אשור, ששלמנאסר מלכה הגלה את עשרת שבטי ישראל והושיבם בערי מלכותו ובערי פרס ומדי.

המקורות לתולדות יהודי אפגאניסתאן קלושים מאוד. לא שרדו לנו רשומות, פנקסי קהילות או מקורות אחרים. מיעוט החומר ההיסטורי בתחום זה הופך אפוא כל ידיעה על יהודי אפגאניסתאן לבעלת ערך ולמקור ללימוד תולדותיהם.

המקורות הספרותיים - היהודיים והמוסלמיים של ימי הביניים מזכירים יישובים יהודיים במחוז חוראסאן שבמערבה של אפגאניסתאן של ימינו. ארץ חוראסאן מוזכרת בספרות העברית של ימי-הביניים כארץ שיש בה יישובים יהודיים רבים.

כיבושי המוסלים והמונגולים

מספר היהודים באפגאניסתאן הלך והתמעט כתוצאה מן המלחמות הרבות שעברו עליה בשל היותה שוכנת על אם הדרך היבשתית להודו ארץ הזהב. כובשים גדולים לחמו עליה, החל ממצביאי יון ופרס. המונגולים, בהנהגת בנו של גינגיז חאן, כבשו את העיר הראת ובלך ב-1222 ואת תושביה השמידו, וב-1383, החריב טימור לנג את העיר הראת, שהיתה בימים ההם מרכז מסחרי ותרבותי גדול. כיבושי המוסלמים במאה השביעית הביאו להתאסלמותה מאונס של האוכלוסייה, והקהילות היהודיות היו, כרגיל, הקרבנות הראשונים: לא נשאר זכר מהן ויחד אתן ירדו לטמיון נכסים וערכים יקרים שלא יסולאו בפז.

יהודי אפגאניסתאן היו מנותקים מן העולם היהודי, ובמשך הזמן הפכו לאבר מדולדל שחדל להתפתח, זכו לתוספת כוח ולעידוד עם בואם של אנוסי משהד, ועל כך סופר: בשנת תקצ"ט העלילו המוסלמים השיעים בעיר משהד שהיהודים חיללו את זכרו של קדושם, "האימאם עלי ריזה", הקבור בעיר זו. השיעים הקנאים התפרצו למשכנות היהודים, הרסו ושדדו מכל הבא ליד, העלו באש בתי-כנסת, רצחו למעלה משלושים יהודים והכריחו את היהודים להתאסלם. ליהודים שקיבלו עליהם למראית-עין את דת האיסלאם קראו "ג'דיד אל אסלאם", היינו המוסלמים החדשים. יהודים אלה ניהלו חיים כפולים. לאחר זמן ברחו חלק מן האנוסים לאפגאניסתאן השכנה, שמוסלמיה משתייכים לכת הסוניים, שהיא קיצונית פחות ונוחה ליהודים.

גירוש למחנה ריכוז במשהד

שנה לאחר האונס, היגרו "היראים את דבר ד"י" כהגדרתו של מולא מתתיה גירגי, שהיה צאצא לאנוסי משהד - להראת שבאפגאניסתאן. למן שנת ת"ר (1840) ואילך השתכנו שם פליטי משהד, כשהם תורמים לקהילה הוותיקה ממורשתם הרוחנית. לפתע נתהפך הגלגל ובשנת תרט"ז (1856) פלשו צבאות פרסיים בראשותו של נאסר-אד-דין (1829-1896), לימים השאה הפרסי, להראת. הצבאות חדרו לעיר לאחר מצור ממושך של תשעה חודשים. כנקמה ביהודי משהד על שחזרו ליהדותם, הגלו אותם הכובשים הפרסים בחזרה למחנה ריכוז ליד משהד.

בשל התנאים הקשים פרצה מגיפה בין הגולים וכמה מן המתייאישים המירו דתם וזכו לחירות. כל השאר התענו במשך שנתיים נוספות, אולם בלחץ הצבא הבריטי, שאילץ את הפרסים לפנות את הטריטוריות הכבושות, זכו הגולים לחירות. ביום שני, י"ג בטבת תרי"ט, שבו יהודי משהד לעיר הראת וחיידשו את חייהם כיהודים.

(חלק ג' - "הרעיון הציוני באפגאניסתאן" בגיליון הבא).

פורים בקרב יהודי אפגאניסתאן

משנכנס אדר, מרבין בשמחה וגם מרבים בשמחת חתן וכלה ומרבים לערוך חופות. בשעת החופה נוהגים לשיר מתוך תיקון פורים "מי כמוך ואין כמוך". במשך כל החודש מרבים לערוך סעודות רעים וסעודות מצוה. בזמן הסעודה משחקים בביצים קשות הצבועות בשלל צבעים. מי שביצתו נשברת, מפסיד במשחק והמסובים מכריזים: "מחה תמחה את זכר עמלק".

כשבוע לפני פורים מתחילות הנשים לאפות עוגות מיוחדות לפורים. הרחובות מלאים ריחות-אפייה נעימים. הילדים לומדים ב"מדרש" את השירים והפיוטים לפורים, ובמיוחד הפיוט "פורים, פורים, פורים לנו" ואת "קוראי המגילה הם ירננו אל אל, כי מקום תהילה היתה לישראל". ילדים רבים לומדים לקרוא את המגילה.

בליל י"ג באדר הולכים הכול לישון מוקדם, כי לפנות בוקר יש לקום לאכילת סעודה מפסקת לפני צום "תענית אסתר", ומצוה גדולה לאכול בסעודה המפסקת - אוכלים ארוחה קלה והיא אינה פחותה בעיניהם ממצוות הצום. בין מנחה לערבית הנשים מביאות לבית-הכנסת עוגות, ביצים צבועות, מטעמים שונים ואף מתנות מיוחדות לילדים שצמזמו כל היום.

חרף הצום ידי הנשים מלאות עבודה. הן מכינות לכבוד היום ביצים קשות בצבעים מרהיבים ועוגות מתוקות (שֶׁכֶּרִי). יש עוגות העשויות בדמות גברים ונשים - למשלוח מנות, וכן יש חלבת-שומשום וחלבת אורז וסוכר מושחמת, עליה מפזרים אגוזים ופיסטוקים.

לקראת הערב הכול הולכים לבית-הכנסת. הילדים באים עם ה"המן כו" שלהם. לפנים היו מכינים כדורי-עץ ותוקעים אותם בראש מקלות ארוכים וכשהקורא מגיע לעשרת בני המן, היו הילדים מחזיקים ביד נייר שמצוירת בו צורת המן, מכים בה במקלם וזורקים אותה אחר-כך על הרצפה. מאוחר יותר ציירו את צורתו של המן על קרשים קטנים, מכים בהם בעת הזכרת שמו של המן ודורכים עליהם. לקרשים אלה קוראים "צ'אק-צ'אק", בשל הרעש שהם גורמים. אחרים שמים על ידיהם כפפות-עץ מיוחדות (דומות לסנדל-עץ) ומכים יד ביד. גם מרימים את השטיחים שהמתפללים יושבים עליהם, וחובטים בהם.

זכות הקריאה במגילה נמכרת באכרזה עוד כמה שבועות לפני פורים, כדי שיהא סיפק בידי הקונה (הקורא) להתכונן כראוי. רוכשים אותה בדרך כלל עבור חתן צעיר שנשא אשה באותה השנה והוא בעל קול נעים (את החתן מזמינים גם לסעודה והוא מביא לכלתו או לארוסתו תרנגולת בצבעים נאים, לבושה בבגדים נאים).

בזמן הקריאה עומדים משני צדיו של הקורא שני שושבינים המסייעים לו.

כל משפחה שולחת בפורים מנות לשכנים ומתנות לאביונים, בדרך כלל בידי הילדים.

לכבוד סעודת פורים ערוכים השולחנות במעדנים. בתום הסעודה שרים שירים מפסוקי המגילה ופיוטים שונים.

בעיר באלק היו מקיימים את פורים ב"ד ובט"ו, מאחר שקבלה בידיהם, שהעיר מוקפת חומה מימות יהושע בן-נון.

על פי "ילקוט מנהגים", ממנהגיהם של שבטי ישראל, בעריכת אשר וסרטיל, משרד החינוך, מינהל החינוך הדתי

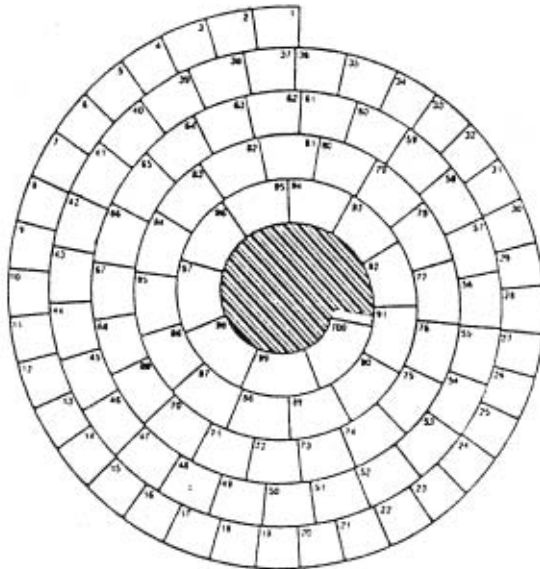
	5	4		3	2	1
			8		7	

לוח המודעות מס' 126

שבלול דו-סיטרי לפורים

אל תוך השבלול יש להיכנס בכיוון הספרות מ-1 ועד ל-100, כשהגדרות לכך ניתנות תחת הכותרת "מלבר" (כלומר מבחוץ פנימה). לאחר שמגיעים לסופו יש לצאת בדרך חזרה בכיוון ההפוך כלומר מ-100 ל-1, ההגדרות לכך ניתנות תחת הכותרת "מלגו" (משמע מבפנים החוצה). מובן שאם נתקלתם בקשיי תוכלו לנצל את הכיוון הקל יותר באותו קטע. המספרים המופיעים בתחילת כל הגדרה מצביעים על הקטע המדויק שתופסת כל מילה.

מלבר:

(1-6 תלבושת פורים; 7-15 היום שאחרי פורים; 15-19 דוד אסתר; 20-24 בית המלוכה; 25-28 סעודת שמחה; 29-32 אשת המלך; 33-38 זכור לטוב; 39-50 מספר מדינות מלכות אחשורוש; 51-55 צעיר הבנים; 56-64 ממצוות פורים; 65-86 דברי אחשורוש לאסתר; 87-90 יצאו דחופים; 91-100 גם אותם תלו על העץ.)

מלגו:

(98-100 ישנה; 97-96 מטבע; 95-94 לא בן; 93-91 תואר להמן; 88-90 סוג שתיא; 87-85 לא טוב לב; 84-82 ירק אדום מתוק; 81-78 והכל (לגבי אנשים); 77-76 קריאת שלום; 75-74 נקי ומבהיק; 73-72 הבן! למד!; 71-69 כתיב, עשה לפירושים קטנים; 68-67 מידת היבש בתקופת המקרא; 66-63 נהרגו על ידי משהו (כתיב חסר); 62-61 ישן; 60-57 מכניע, מחליש את האויב; 56-54 מאצל; 53-51 יופי, הוד; 50-49 ענן; 48-46 ירק בעל פלחים לבנים; 45-42 יהיה רשע; 41-39 מילת שאלה; 38-36 אנחנו; 35-33 נס; 32-31 הכה; 30-28 מילת שאלה; 27-23 אם תאכלו הרבה אז... (בכתיב חסר); 22-21 לא מתוק; 20-18 מילת שאלה; 17-15 ההפך מצפון (כתיב חסר); 14-12 השתמשו ברובים; 11-10 מילת חשש; 9-7 שם חיבה לילדה ששמה נרדף לורד; 6-4 התעייפו; 3-1 המעיט, הקטין.)

על-פי "כיוה ראה וחדש" פעילויות והפעלות לחודשי השנה ולמועדי ישראל, חלק ב, בעריכת מיכל בלאו (שינובר), בהוצאת מופת

ראה פתרונות בסוף הגיליון

פורים

1. *שֵׁן אֵרַע!*

יש לצלם או להעתיק את עשרים השירים המופיעים בנספח I, כל שיר על דף נפרד.

- נותנים למשתתפים את הדפים, שעליהם מופיעים השירים. על כל משתתף לקרוא שיר אחד ולהוסיף איור מתאים או מסכה ממש.
- מחלקים את המשתתפים לקבוצות בנות חמישה משתתפים כל אחת. כל משתתף מציג בפני הקבוצה את ה"מר" שלו הוא יכול לשים את המסכה על פניו וממש "ללבוש את הדמות".
- כל קבוצה בוחרת נציג, שיציג בפני כל המשתתפים את הדמות שבחר.
- כאשר כל הקבוצות מתודעות לסוגי ה"מרים" השונים, יכתוב כל משתתף מיהו ה"מר" האהוב עליו, ומיהו ה"מר" הדוחה אותו.
אפשר לעזור לחניכים במילים:
"אילו הייתי מר _____"
"חבריי הם מר _____ ומר _____"
"אוייבי הם מר _____ ומר _____"
- בשלב הבא אפשר להציע לכל קבוצה מצבי חיים שונים: כל שני "מר" יציגו בפני כל הנוכחים את פגישתם ואת מגיעהם במצב נתון (נספח 2). כל פגישה אפשר להציג פעמיים: פעם אחת - עם סוף קשה של מריבה. פעם שנייה - עם סוף טוב, שבו מגיעים להבנה.
אפשר לפרסם את "ספר העצות" ל"מרים" השונים: כיצד להתנהג בכל פגישה.
ניתן ליצור לוח קיר, ועליו כרזה גדולה עם כותרות, שהן שמות ה"מרים", ומשבצת גדולה בגודל דף מחברת תחת כל כותרת.
לאחר הפעילות יוכלו המשתתפים לכתוב במשבצת מקרים שבהם הרגישו, התנהגו או פגשו את ה"מר" הזה.
- ביום הפעילות כדאי להנחות בשיחת סבב סיפורי ילדים על "פעם הייתי מר _____" או "פעם הכרתי מר _____".

מר כעס
 שמע "בקר טוב",
 ויצא מבקרו
 הוא כעס כל-כך -
 ממש רתח:
 "אני עוד אנקם
 שהכל יטעמו
 את נחת ורועי
 ואת חוד לשוני".

מר שמחה
 שמע "בקר טוב",
 חיש קפץ וצחק:
 "כמה נפלא,
 ממש יום של תגו!
 התחלה של פז,
 באמת מצלחת!
 ויש לי עכשו
 תנופה פותחת!"

מר עלבון
 שמע "בקר טוב"
 ונעלב כל-כך
 אמר: "זה הסוף",
 ורק נאנח.
 "יותר לא אקום,
 שידעו בלם
 לא לפנות אלי כך -
 לעולם!"

מר קנאה
 שמע "בקר טוב"
 וקרא: "זהו חובו
 מזמן אני רוצה
 בקר כזה.
 לפה תמיד
 יש לאחרים
 ואני התמים
 לא בענינים?"

מר עצב
 שמע "בקר טוב"
 ומיד דמעות
 על לחייו
 החלו זולגות:
 "כמה עצוב",
 חשב בלבו,
 ומתחת לפר
 תחב את ראשו.

מר גאון
 שמע "בקר טוב"
 ואמר: "בזכותי,
 עלתה סוף-סוף
 החמה, יפתי.
 הצלחתי נפלא
 להביא לבלם
 שמש גדולה
 ליום זיו, ליום חם".

מר מצול
 שמע "בקר טוב"
 ואמר: "שטיות!
 זה רע, לרב,
 או משעמם מאד.
 אפשר לותר
 לא צריך יותר
 לא לילות, לא בקרים;
 יש למצא פתרונות אחרים!"

מר מצול
 שמע "בקר טוב",
 אמר: "או מה הענין?
 הוא מופיע כל יום
 ומיד נעלם.
 כבר לפני הצהריים
 לא נשאר ממנו כלום
 לא שנה לי גם בינתיים -
 סתם טמטום ושעמום!"

מר פחד
 שמע "בקר טוב"
 ועצם את עיניו
 כל גופו רעד
 כעלה נדף.
 לא העז לקום
 לא אמר מאום
 רק חשבו: "הצילני, אלי!
 זה לא בשבילי!"

מר אהבה
 שמע "בקר טוב",
 וחבק את חבר,
 פתח את התריס:
 "איזה יום נהדר!
 אני אוהב את השמש,
 אוהב את היום,
 לבי להב-אש
 נגזש בלי-מתם."

מר מצול
 שמע "בקר טוב",
 אמר: "מענין...
 הודמנות בשבילי!
 מה אקח לעצמי?...
 אתפס את השמש
 עם כל הקרניים...
 ואתם תשתזפו לאור-החמה
 וילאור כל כוכבי השמים!"

מר שגאה
 שמע "בקר טוב",
 סגן: "לעצאולי!
 אני לא סובל!
 אני שוב אקליל!
 געל נפש,
 איזה רפוש!
 רעו נורא!
 אוף - מארהו!"

מר נמאס
 שמע "בקר טוב",
 וגנח: "נמאס!
 בקר בא, בקר גז -
 שעמום ממש!
 למה כל יום
 צריך להתחיל
 עם בקר, עם אור
 עם ציוץ מכל צליל?"

מר אדיש
 שמע "בקר טוב",
 אמר: "נו, אז מה?
 למי זה אכפת?
 למה כל המהומה?
 אותי חיש עזבו,
 זה לא מצנן,
 ואל תבלבלו
 את ראשי!
 כן?!...!"

מר מבוכה
 שמע "בקר טוב",
 נבהל: "מה עושים?
 אינני מכיר
 מספיק בקרים.
 איזה חסר-אונים
 ואיזו מבוכה
 איך אדע מה עושים
 שלא להיות לבדיקה?"

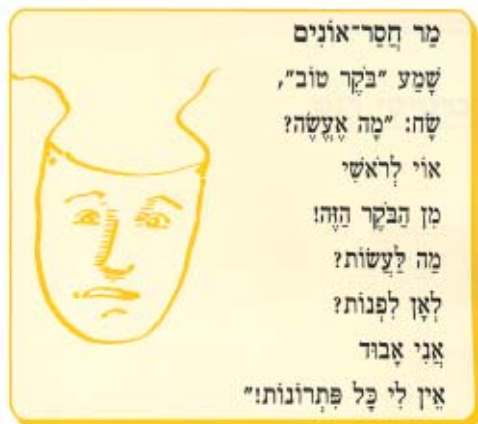
מר מעצבן
 שמע "בקר טוב"
 וצעק: "מספיק!
 אין לזה סוף?!!
 זה עושה לי פיקו
 פיקו-ברבים
 ורעד בדיים!
 לא אסבל זאת יותר!
 השמיעו ברכות למישהו אחר!"

מר סקרן
 שמע "בקר טוב",
 פקח את עיניו
 הציוץ וחפש ונדק
 כל צדדיו.
 אמר: "מעגן...
 זה טעון עוד בדיקה
 אני מכרח לדעת
 איך זה קרתו!"

מר אכזבה
 שמע "בקר טוב"
 וקרא: "לא עכשו!
 תמיד הוא כאן
 כשאני לא מוכן!
 כל-כך מאכזב
 לקום כך כל יום
 במקום להמשיך
 לישן ולישן."

נספח 2

רשימת מצבים

- שכנים הנפגשים במקרה בחדר המדרגות: האחד עולה והאחר יורד.
- מחכים בתחנה לאוטובוס על אותו ספסל.
- יושבים זה ליד זה ליד שולחן בבית-הספר.
- מורה ותלמיד (מתחליפים).

באדיבות "הפעלופדיה", אנציקלופדיה לפעילות חברתית, החברה למתנ"סים בהוצאת משכ"ל ידיעות אחרונות, עובד על פי יפה גאון, ורד גנור שביט מתוך "על מסכות והבעות", בהוצאת קוהל מרכז למורה ירושלים

הערה: ניתן לגוון את הפעולה ולבקש מהחניכים להתאים דמויות מהמגילה למסכות השונות ולהצדיק את בחירתם.

2. יואנה של צר

ב"חפירות ארכיאולוגיות" שנעשו בשושן נתגלה כתב יד, ואחר שפיענחו אותו בעזרת ד"ר אריה סטריקובסקי התברר שמדובר ביומן האישי של זרש המתפרסם כאן לראשונה:

החל מגיל 10 הייתי עומדת מדי בוקר מול הראי ושואלת: ראי, ראי, מי הכי חכמה בעולם? וכמוכן הראי היה עונה: את זרש.

יום אחד עמד ליד הראי גבר מושך שפנה אלי: "את חייבת להתחתן אתי, אינני רוצה שהילדים שלי יהיו מטומטמים". שמו היה המן.

הסכמתי ומאז נתקעתי אתו. לדאבוני הילדים קיבלו את השכל שלו...

ואכן בזכות השאפתנות שלו והשכל שלי הוא עלה לגדולה. המלך אחשוורוש שהיה עסוק בנשים וביין לא מצא זמן להתעסק בענייני המדינה והיה זקוק ליועץ וביצועיסט. כמוכן המן היה זקוק לעצותי, ובזכותן עלה לגדולה. בפועל אני ניהלתי את המדינה.

פעם אחת המן לא התנהג לפי עצתי וזה גמר אותו.

הסיפור התחיל כשבא אלי יום אחד וסיפר בהתלהבות: "אסתר אוהבת אותי!" רציתי לרצוח אותו. ידעתי שאין לי סיכוי כנגד מיס יוניברס, אך הבלגתי. כשחזר מהמשתה התחיל להתכונן למשתה שלמחרת והתלונן שלא יוכל לתפקד כשמרדכי לא משתחוה לו. חשבתי שהוא משוגע לגמרי אמרתי לו אם זה חשוב לך תלה אותו על עץ, אך המתן לבוקר ואז תאמר למלך לתלות את מרדכי על העץ. כמוכן אצה לו הדרך כדי להיות הסייס של מרדכי. אילו היה הולך למלך בבוקר, היה מוצא שמרדכי קיבל כפרס דוכן במתנה יהודה והיה הולך למשתה ניונה. אך תחת ללכת לישון הוא הלך למלך בחצות הלילה וחזר הביתה למחרת ב-11 בבוקר כולו מזיע מטונף וסחוט. במקום להתרחץ ולהתכונן למשתה השני, הוא בזבז את הזמן עם מועצת היועצים.

לא ריחמתי עליו. רציתי לומר לו: לך תתכבין לפני אסתר שלך. במקום זה אמרתי לו: "אם מזרע היהודים מרדכי לא תוכל לו כי נפול תיפול לפניו". כרגיל כולם הסכימו אתי. ואז, ללא התראה נכנסו לבית סריסי המלך וסחחובו למשתה.

אילו הייתי אוהבת אותו הייתי מעודדת אותו: היית נמר ותמשיך להיות! תהיה רגוע, אתה עדיין ראש השרים. אני עדין אוהבת אותך! ב-13 באדר מרדכי ייהרג עם יתר היהודים, אך רציתי שהוא יפול וידעתי שהוא מאמין באמונות טפלות והשטות שאמרתי לא הממה אותו.

כאשר אסתר הצביעה עליו באמרה: "איש צר ואויב המן הרע הזה!" הוא היה צריך לגשת למלך ולהסביר לו שמדובר בביצוע פקודה מלכותית ואין לה למלכה זכות להתערב בעניינים ממלכתיים. זה היה גומר את אסתר. אך המילים "נפול תיפול" הדהדו במוחו ושיתקו את יכולת הדיבור שלו. הנבל הזה חשב שאסתר היא תקוותו האחרונה. הוא נפל באפיסת כוחות על המיטה אשר אסתר עליה.

באתי למחות על הקטע "ארורה זרש". בלעד"י לא היה נס פורים.

הצעה: ניתן לשחזר את היומנים הגנוזים של המן ואחשוורוש.

3. פסוקים

ציוד דרוש: כדאי להכין כרטיסים ולכתוב על כל כרטיס מושג, מנהג, פסוק מהמגילה או שם דמות הקשורה באופן כלשהו לפורים. כמו כן יש להכין טבלה המחולקת בצורה הבאה:

מצוות	מנהגי פורים	דמויות מהמגילה	פסוקים מהמגילה

יש לבקש מהחניכים (כל חניך בתורו) לשבץ את הכרטיסים בטבלה.

רשימת המונחים (לדוגמה)

משלוח מנות, נדדה שנת המלך, עד חצי המלכות, אסתר, להתחפש, זכר למחצית השקל, מתנות לאביונים, קריאת המגילה, מרדכי, אזני המן, סעודת פורים, המן, ושתי, על הנסים, תענית אסתר, רעשן, עד דלא ידע, הפיל פור, מסכות, איש צר ואויב, ככה יעשה לאיש אשר..., אחשוורוש, בגתן ותרש, זרש, ויקצוף המלך, והעיר שושן צהלה ושמחה, לב המלך ביין, חרבונה, עם ועם כלשונו, ואת מאמר מרדכי אסתר עושה.

הערה: כדי לגוון את הפעולה כדאי להכין כרטיסי תמונות היתוליות המרמזות למושגים ולפסוקים ולשבץ בטבלה. יש אפשרות להוסיף לרשימת המונחים שהבאנו את אותם המנהגים הרווחים בין חניכי הקבוצה.

4. פ'אריס בתקלות

מיומנות בסיפור המגילה

יש לסדר את המודעות על פי רצף האירועים שבסיפור המגילה

לכל בני שושן!

הנכם מוזמנים לחזות

בעץ הגבוה חמישים אמה,

הנועד לתליית מרדכי היהודי.

על מועד התליה המדויק - פרטים יבואו

על החתום: דובר לשכת המן צ. צור

מזקלות:

מועמדות לתפקיד מלכת פרס ומדי

פרטים והרשמה אצל ששעב.

סריס המלך

תנו כבוד ויקר!

השר המן הועלה בדרגה על-ידי המלך:

מעלה ראש-השרים הוא!

והרי תזכורת: בני כל הדתות חייבים לכרוע

ולשתחוות להמן.

על החתום: דובר המלך ד. פרסי

לכל בן שושן!

הנכם מוזמנים לחזות בתהלוכת הוקרה למרדכי היהודי.

"ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו"

על החתום:

דובר המלך ד. פרסי

**לוח המודעות הרובע היהודי
שושן הבירה**

לכל יהודי פרס ומדי!
הריני מכריז בזה על צום והתכנסות בבת-הכנסת לאמירת קינות.
בעזרת ה' תבטל הגזרה.
"בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו
והקדוש ברוך-הוא מצילנו מידם"
על התתום: מרדכי בן-יאיר

מאת: מפעל הפיס - סניף שושן

הנדון: הפלת פור

שושנים ושושנות נכבדים!

הנכם מוזמנים להפלת פור פומבית.

שימו לב! הגורל יקבע באיזה חודש ובאיזה יום יושמדו

היהודים!

הכניסה חופשית - בואו בהמוניכם.

משרד המשפטים מהודו-כוש

דבר המלכות:

והיה אם הבעל והאשה דוברי שפות שונות המה, שפת

הדיבור במשפחה היא שפתו של הבעל בלבד!

נ.ב. הודעה זו היא העתק מספר החוקים לפרס ומדי.

משרד המשפטים מהודו-כוש

לכל מדינות המלך אחשוורוש

מהודו ועד כוש

היכוננו היכוננו!

הזדמנות בלתי חוזרת לנקום ולהתעשר

דמם ורכושם של היהודים - הפקר

בשלושה עשר לחודש אדר,

הישמעו לצו המלך:

א. הרגו את כל היהודים מנער ועד זקן, טף ונשים ביום אחד!

ב. כל המקדים לבוז - זוכה.

5. אַמֶּשֶׁס 38

המטרה: להמחיש את סיפור המגילה

הפסיכולוג

המנחה יבחר שני משתתפים מהקבוצה ויטיל על אחד מהם את תפקיד הפסיכולוג ועל השני תפקיד של אחת מן הדמויות במגילה.

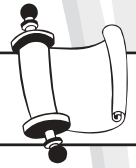
המשימה אשר עומדת בפני השחקנים היא הצגת פגישה של הדמות מן המגילה אצל הפסיכולוג. כיצד ינתח הפסיכולוג את אותה הדמות.

ניתן לחזור על תרגיל זה מספר פעמים עם משתתפים שונים ודמויות שונות מן המגילה.

שיחת טלפון עם דמות מהמגילה

- שיחת טלפון עם דמות מהמגילה, כמו: אסתר המבקשת ייעוץ כיצד להשפיע על אחשוורוש להפר את הגזירה נגד היהודים.
 - המן מחפש עצה כיצד להסתיר את גזירתו נגד היהודים.
 - זרש החליטה להתגייר והיא מחפשת דרך ליהדות.
 - אחרי ביטול הגזירה, מרדכי מחפש עצה כיצד להשפיע על היהודים לעלות לארץ-ישראל.
- הערה:** עם קצת דימיון ניתן להמחיש פגישות בין דמויות המגילה לדמויות התנ"ך מהעבר, כגון: דבורה הנביאה עם אסתר, אברהם אבינו עם אחשוורוש.

על פי <http://www.jajz-ed.org.il/festivals/purim/pureneng/6.html>

מאת אריה פלהיימר

שאל בנך ויגדך

חידות וחיידודים

פרשת תרומה

1. פריט בבגד וצמח – האדים, הכחיל או צָהב הופיעו שניהם יחדיו במנורת הזהב. זיווגם של השניים יחדיו בהתקבלות משמעו בעברית – ביטוי של התפעלות.
אילו פרטים הקשורים במשכן נעשו מקשה?
2. כבר מימי רבותינו אמונים אנו על הצל"ש "ברוך שנתן תורה משולשת לעם משולש".
בפרשתנו פסוק – בהחלט לא נדוש
חמש מילים רצופות – כפול שלוש.
3. אדם לאדם זאב / אומר הפתגם בכאב אבל אחי האח
שמלאך למלאך / הינו כאח.
4. להלן מפרט של חומרים שונים, שרובם היוו את החומר הבסיסי לבניית המשכן. נפה את אלו שאינם קשורים לבנייתו: כסף, זהב, ברזל, נחושת, עורות עזים, ארז, יהלום, עצי שיטים, עור פרה.
- 5.

פרשת תצווה

1. מילה בת אותיות ארבע
היוותה פריט אחד משמונה
ואם תיבה תוסיף ותגיע למספר שמונה
יתגלה לעיניך חלק אחד מארבעה.
2. כשלושת אלפים וחמש מאות שנה
חלפו להן מאז מתן תורה
ואף על פי כן ולמרות הכל / (ברוך המבדיל בין קודש לחולו!)
אחד מבגדי הכהן הבכיר / הגיע לצה"ל – ובמיוחד לחי"ר

3. יש לתת פתיל תכלת / על ציצית הכנף
זאת יודע כל ילד / וגם זה המכונה "טף"
איזה פריט, הדומה בצליל / שמים אותו על תכלת הפתיל?
4. ישנן בהמות הנועדות למסע / חלקן אף נוצרו למשא
מצא בפרשתנו "בהמה" על שתיים / ללא רגליים וללא ידיים.
5. מנה את שמות שמונה בגדי הכהונה, על פי חלוקה לבגדי לבן ולבגדי זהב.

פרשת כי תשא

1. שניהם התמרמרו למראה הריקודים
הגם שהמחולות – סיבותיהם ניגודים
מה שראה הוא – זלזול בקודש וחילולו
ומה שראתה היא – כבוד לו והילולו (ראה ספר שמואל).
2. בשעה קשה לעתידו של העם
התעורר הזקן ובשם ד' אז קרא
קדמו זה מכבר אשר זעם
על חטא נורא אשר אז קרה
קולם של השניים ברמה רעם
למחות על תועבת העבודה הזרה.
3. חרף איסור עשיית פסל ותמונה / לא חדלו בחורים שידם אמונה
לעשות במלאכה פיסול וחקיקו / במקרה שלהם העם זקוק
לא היה מן הנחוי / להביא מומחים מן החוץ (ראה ספר ישעיה).
4. מי היא זו ואיזה הוא, שהרבה שומרים אותה / אותו, למרות שאיש אינו מתכוון לגונבה / לגונבו?
5. כלל ידוע הוא בעולמנו, המחקה מוצר המוגן כ"פנטנט" עלול לתת על כך את הדין. בפרשתנו מצויה אזהרה
חמורה ביותר בנושא קרוב לזה, היכן?

פרשת ויקהל-פקודי

1. לא למדו באוניברסיטה / אף לא בטכניון
אצלם פעלה השיטה / לא כתובה היא בלקסיקון
רוח אלוקים חוכמה, תבונה ודעת
את האדריכלים והמהנדסים השכילו לטעת.

2. שני אישים, באותיות א"ב איש ליד רעהו חונים ויחד עם זאת שבטיהם זה מזה מאוד שונים. באיזו הזדמנות פעלו יחד בניגוד למקובל (ואל יהיה דבר זה בעיניך קל!) לקיים "ולא ניכר שוע לפני דל"?
3. שני קישוטים הם במנורה הטהורה מן הסתם הוסיפו לה מעליה נהורה ברבות הימים חברו הם יחד לניב המעיד על האופי ועל הטיב.
4. מי הוא זה שנכלא ואף על פי כן הסתובב בחוץ באופן חופשי.
5. איזו פעולה זהה נעשתה על כלי המשכן מחד גיסא, ועל אהרן ובניו מאידך גיסא?

(ראה פתרונות בסוף הגיליון)

פדיון שבויים - נאמנות כפולה

אזהרת מרדכי

רקע לפעולה: במרכזה של פעולה זו עומדת בעיית הנאמנות הכפולה של יהודי חוץ לארץ הנמצאים תחת שלטון זר. הבעיה מתעוררת כשיש התנגשות בין מצוות היהדות וערכיה לבין גזירות השלטונות. עיין במסכת מגילה שם מרדכי מזהיר את היהודים שלא להשתתף במשתה של אחשוורוש, זאת מהסיבות המובאות בקטע הבא:

עשה להם משתה שני במשך ז' ימים. שבאותם הימים הלכו משושן כל גדולי ישראל כדי שלא יטלו חלק במשתה. שכך הכריז מרדכי הצדיק בין היהודים שלא יהנו מאותה סעודה. שאין ראוי להם לישראל כל זמן היותם בגלות לשמוח במשתה של היתר כל שכן במשתה של איסור. לאכול מבישולי גוים ולשתות סתם יינם שבימי פנחס בן אלעזר נגזר על סתם יינם בחרמות ונידוים.

(על-פי ילקוט מעם לועז)

הערה למדריכה:

המשתה נקבע כדי להכחיש את הגאולה ואת הבטחת נביאי ד' שבקרוב היהודים יחזרו ויתיישבו בארץ-ישראל.

כדאי לעיין במסכת מגילה דף יב.

לאחר אזהרת מרדכי היהודים מתלבטים אם להשתתף במשתה או לא.

למדריכה: יש לחלק את החניכים לשתי קבוצות בעד ונגד.

נגד השתתפות	בעד השתתפות
א. מרדכי היהודי הזהיר אותנו שלא להשתתף; הוא חבר הסנהדרין והוא גדול הדור.	א. המלך הזמין אותנו להשתתף לכבד אותו, אחרת הוא ייעלב.
ב. זהו ביזיון לקב"ה, כי המשתה נקבע כדי להכחיש את ביאת הגאולה הקרובה ואת שיבת ציון המובטחת.	ב. זהו משתה שבו נוכל לשמוח. האוכל הוכן במיוחד עבורנו.
ג. זה יפגע בתקוות של חברינו לעלות ארצה והם יתייאשו מהצלה.	ג. על ידי כך נוכיח שאנו יהודים פרסיים נאמנים למדינה. אחרת יאשימו אותנו בבגידה (אזרחות)/ נאמנות כפולה).
ד. למרות שזהו רצונו של המלך, עלינו לזכור שאנו בראש ובראשונה יהודים.	

במקרים רבים יהודים בתפוצות שונות נקלעים למצבים של נאמנות כפולה. בימינו, בעיה זו מטרידה את יהדות איראן, הנתונה תחת משטר עויין לישראל. אפילו בארצות-הברית, ידידתנו הגדולה הבעיה קיימת - הדוגמה המפורסמת ביותר היא של יהונתן פולארד, הכלוא בארה"ב למאסר עולם על שריגל למען ישראל.

פרשת יהונתן פולארד

יהונתן פולארד היה אזרח אמריקאי שעבד כאנליסט בשירות המודיעין של חיל הים האמריקני. באמצע שנות ה-80 (בשנים 1983-1984), גילה פולארד שגורמים מסוימים במערך הביטחון הלאומי בארה"ב מונעים במכוון מידע החיוני לביטחונה של ישראל.

בהתאם למזכר ההבנות מ-1983 בין שתי המדינות, ישראל הייתה זכאית מבחינה חוקית למידע חיוני זה. במידע שנמנע מישראל נכללו יכולות הלחימה הגרעינית, הביולוגית והכימית של סוריה, עירק, לוב ואיראן, שפותחו במטרה לשמש כנגד ישראל, וכן מידע על פיתוח טילים בליסטיים על-ידי מדינות אלה ועל מתקפות טרור המתוכננות כנגד מטרות ישראליות אזרחיות.

בסופו של דבר נוצר קשר בין פולארד ושירותי הביטחון הישראלי ופולארד העביר מידע חשוב זה ישירות לישראל.

יונתן פולארד נתפס ונעצר בארצות-הברית אך לא נערך לו משפט. על-פי דרישתן של ממשלת ארה"ב ושל ממשלת ישראל הוא נכנע לעסקת טיעון, שחסכה משתי הממשלות תהליך משפטי ארוך, מורכב ויקר הנושא בחובו מבוכה רבה לשתייהן.

יהונתן פולארד מילא את התחייבותו בעסקת הטיעון, ושיתף פעולה באופן מלא עם התביעה. למרות זאת, נגזר על פולארד מאסר עולם עם המלצה שלא לשחררו על תנאי לעולם, הפרה בוטה של עסקת הטיעון עליה סוכם בין פולארד לבין ממשלת ארצות-הברית.

יש לציין שפולארד מעולם לא הואשם בגרימת נזק לארה"ב: גילוי צפנים, סוכנים או תכניות מלחמה ומעולם לא הואשם בבגידה. הוא הואשם בדבר אחד בלבד: סעיף אחד של העברת מידע מסווג לבעלת ברית בלא כוונה לפגוע בארה"ב. אין תקדים לכך בהיסטוריה של ארה"ב שמישהו קיבל מאסר עולם על העברת מידע מסווג לבעלת ברית - מלבד יהונתן פולארד. גזר הדין המקובל לעבירה שכזו הוא 2-4 שנים. אפילו על סוכנים שביצעו עבירות חמורות בהרבה יותר ופעלו מטעמן של מדינות עוינות לא נגזר עונש אכזרי שכזה. בנובמבר 1995, העניקה ישראל לפולארד אזרחות ישראלית. ההענקה הרשמית התבצעה בינואר 1996. צעד זה אותת בגלוי לארה"ב שישאל מוכנה לקבל במלואה את האחריות להפעלתו של פולארד. ב-12 במאי 1996, באותה הצהרה שבה הכירה ממשלת ישראל בגלוי ביהונתן פולארד כסוכן שפעל מטעמה, היא גם נטלה אחריות מלאה עליו וציינה את התחייבותה לפעול למען שיחרורו והבאתו לישראל.

* * *

יהונתן פולארד פעל ממניעים אידיאולוגיים ולא ממניעים של תאוות בצע. ב-12 במאי 1998 הכירה ישראל באופן רשמי בכך שיהונתן פולארד היה סוכן ישראלי שעבד מטעמה. עובדה זו הסירה כל ספק בדבר מניעיו האמיתיים של פולארד. בתחילת 1991 הרב מרדכי אליהו, הרב הראשי לשעבר, המשמש כרבו של יהונתן הציע עצמו כערב לפולארד למשרד המשפטים של ארה"ב. ההצעה נדחתה. הרב אליהו חזר על ההצעה בכל שנה לאחר מכן במכתבים פרטיים ששלח לנשיא קלינטון. אף לא אחת מהן זכתה למענה עד לסתיו 2000, כאשר אסתר פולארד קיבלה מכתב מהבית הלבן, המציין שהנשיא מודע להצעה של הרב הראשי לשעבר וכי הצעה זו תהווה חלק מן השיקולים של הנשיא בבואו להחליט סופית במקרה של בעלה.

דיבורים לחוד ומעשים לחוד

פסגת וואי הינה דוגמה בולטת לניצול שעשתה ארה"ב במקרה של פולארד. הן לפני והן במשך המו"מ שנוהל בפסגת וואי בסתיו 1998, הבטיח הנשיא קלינטון לשחרר את יהונתן פולארד. פולארד היה הגורם בהא הידיעה לכך שההסכם של פסגת וואי יובא לכדי גמר. ברגע האחרון, כשעיני כל העולם היו ממוקדות כלפי טקס החתימה של הסכם וואי שעמד להיערך בווישינגטון, הפר קלינטון את הבטחתו לשחרר את פולארד ויצר סערה של פרסום שלילי לישראל.

בניסיון להצדיק את מעשהו של קלינטון בוואי, הודלפה לתקשורת הידיעה שג'ורג' טנט, מינוי של קלינטון, איים להתפטר מראשות הסי.אי.אי. באם ישוחרר פולארד. עד מהרה נחשף התירוץ הצולע, שכן קלינטון שיחרר בסתיו 1999 קבוצה של טרוריסטים פורטוריקניים שלא הביעו חרטה על מעשיהם. בספטמבר 1999, למרות התנגדות חריפה מצד יועציו וסוכניו בממשל, שיחרר הנשיא קלינטון 14 טרוריסטים פורטוריקניים, חברי ה-FALN, ארגון שאחראי ליותר מ-100 פיגועים חבלניים בתוך ארה"ב. בעשותו זאת, הוא הוכיח מעל לכל ספק, שהיה זה שקר לטעון שסוכנות ממשלתית כלשהי יכולה לכבול את ידיו או שיכולה להיות לה השפעה כלשהי בכל הקשור להחלטות שהוא מקבל בעניינים הנוגעים לחנינה.

ב-21 בנובמבר 2000, יהונתן פולארד נכנס לשנה השש-עשרה של מאסר העולם שנגזר עליו, ועדיין אין אור בקצה המנהרה.

* * *

בכדי ללמוד עוד על יהונתן פולארד, בקרו באתר: www.JonathanPollard.org

arvut@egroups-com

לפרטים על הפעילות למען יהונתן, לארגון חוגי בית וכדומה ניתן לפנות לטלפון 02-6536090.

יהונתן פולארד

חומר אור-קולי

פורים

סרטי וידיאו (המצויים במרכזיה הפדגוגית התורנית)

- **ונהפוך הוא** - (יסודי וחסידות ביניים) - 287, 23 - מצוות חג הפורים כביטוי לרעיון של "ונהפוך הוא" (מהסדרה "מושגים ביהדות") (טלוויזיה חינוכית).
- **מנות ומתנות** - (יסודי) - 26, 158 (כ.ר.), 287 - פורים : משלוח מנות ומתנות לאביונים - הדינים וההווי הקשורים בו (מהסדרה "קשת וענף") (טלוויזיה חינוכית).
- **חג הפורים** - (חסידות ביניים) - 131 - מצוות פורים ומנהגיו בעדות השונות משולבים בהצגות ילדים ותיאטרון בובות (ברק שקהיינ).
- **פורים** - (חסידות ביניים) - 296 - תכנית בידור על נושא פורים (מהסדרה "קצר ולעניין") (טלוויזיה כללית).
- **אסתר** - (על-יסודי) - 389(ר) - אשה יהודיה צעירה ולא ידועה הופכת למלכת פרס, היא משתמשת בכל השכל והמרץ שלה כדי לחלץ את עמה ממצוקה ומהשמדה (דובר רוסית, כתוביות בעברית) (בהפקת גשר).
- **לא רק בימי אחשוורוש** - (על-יסודי) - 443 - איך חוגגים את פורים? מהם "פורים שפילס"? מהו הקשר בין הרעיונות של מגילת אסתר לבין הנושאים של "פורים שפילס"? השחקנים והזמרים מציגים ושרים.
- פרופ' אליעזר שבייד, הרב מאיר צוקרמן ופרופ' חנה שמרוק משוחחים על מה שמסתתר מאחורי הפנים הצהולות של מגילת אסתר (טלוויזיה חינוכית).
- **מגילת אסתר** - 564 - חידון במגילת אסתר (מסדרת "פיצוחים") (טלוויזיה חינוכית).
- **השואה** - הרב נויגרשל (על-יסודי) - 602 - הרב מרדכי נויגרשל דן בנושאים ובעיות הקשורות לנושא השואה - השגחה עליונה והשואה, הסבל והיסורים, הנבואה ושיבת ציון ורמזים במגילת אסתר (יהדות מזוויית שונה בע"מ).
- **מגילת אסתר** - (על-יסודי) - 664 - בני דון יחיא משוחח עם הרב מרדכי אלון על פרשת ויקרא ועל פרשת זכור. בשיחה בשבת פרשת צו (תשנ"ה) נסבה השיחה על מגילת אסתר (טלוויזיה חינוכית).
- **מגילת אסתר** - 666 - ההווי סביב קריאת מגילת אסתר בישיבת בני-עקיבא ברעננה (תשנ"ה) (טלוויזיה כללית).

- **חגי ישראל** (באמהרית) - 682 - חנוכה, פורים, פסח - הסבר דיני החגים ומנהגיהם. נאומים של רבנים וקייסים, מסיבות חג (ההסתדרות הציונית).
- **פורים** (מסדרת "פרפר נחמד") - 863 (טלוויזיה חינוכית).
- **הידד פורים** (מסדרת "פרפר נחמד") - 886 (טלוויזיה חינוכית)

קלטות קול (המצויות במרכזייה הפדגוגית התורנית)

- 2093 - משנכנס אדר מרבין בשמחה, נס פורים בכל הדורות (שירים וניגונים).
- 2108 - אדר א' ואדר ב'.
- 2137 - ארבע הפרשיות.
- 2184 - ושיננתם לבניך - מגילת אסתר - ספרד - ירושלים.
- 2185 - ושיננתם לבניך - מגילת אסתר - אשכנז (מרכז אירופה) - ארץ-ישראל.
- 2186 - ושיננתם לבניך - מגילת אסתר - מרוקו - קזבלנקה.
- 2187 - ושיננתם לבניך - מגילת אסתר - תימן - צנעא.
- 2222 - מעל פסגת הר הצופים - שירי פורים.
- 2267 - מאתיופיה לישראל - מסורת חגי ישראל באמהרית - פורים.
- 2285 - Debbie Friedman, Miracles & Wonders
- 2289 - המשנה - תכנית מוקלטת ללימוד שישה סדרי משנה מאת הרב שבתי סבתו - מסכת מגילה.
- 2313 - שירי אסתר - מחזה מוסיקלי משאלוניקי בספרדית-יהודית.
- 2341 - טעם סמיכות פורים לניסן.
- 2346 - פרשת שקלים מחצית השקל.
- 2353 - פורים - ביאור המושג "חייב איניש לבסומי עד דלא ידע".
- 2360 - פרשת זכור - ראשית ישראל נגד ראשית עמלק.
- 2361 - פרשת זכור - זכור בעמלק וזכור בשבת.
- 2364 - במה שונה שמחת פורים משמחת רגלים.
- 2394 - ככה יעשה לאיש.
- 2395 - פורים אין ירושלים

שקופיות (המצויות במרכזייה הפדגוגית התורנית)

- 3010 - חג פורים (גנוט).
- 3011 - חג הפורים בקהילות ישראל (רדובן).

- מאמרים על פורים מתוך דפים בפרשת שבוע של בר-אילן.
הכתובת: <http://www.biu.ac.il/JH/Parasha/purim/purim.html>
- גולה והצלה - אמרות קצרות מוגש על ידי האגף לתרבות תורנית במשרד החינוך.
הכתובת: http://www.education.gov.il/toranit/purim_index.htm
- פורים: מסכות, תחפושות וזהות - משרד החינוך.
הכתובת: http://www1.education.gov.il/moe/hagut/spr_puri.htm
- אתר פורים של מכון החגים.
הכתובת: <http://www.chagim.org.il/purim.html>
- אתר של גלים לפורים, מתאים במיוחד לילדים וכולל פעילויות שונות.
הכתובת: <http://galim.org.il/purim/>
- הפעלות לפורים (דרמה ויצירות) באתר של הסוכנות.
הכתובת: <http://www.jajz-ed.org.il/resourcec/purim/index.htm>
- חומרי למידה בסביבה מתוקשרת לפורים באתר של מטה שנהר וקרמניצר של משרד החינוך.
הכתובת: <http://207.232.9.131/mate/purim.htm>
- באתר של "מרכז מורים זווית רחבה" יש טבלה כרונולוגית של האירועים הקשורים לפורים וכן קובץ אודיאו עם שירי פורים.
הכתובת: <http://www.w-angle.galil.k12.il/studio/religion/purim.htm>
- באתר של רשת "אמי" יש אתר בנושא פורים שכולל בין היתר, קישורים רבים לאתרים העוסקים בצדדים התורניים של היום.
הכתובת: <http://www.amit.org.il/hagim/purim/index.htm>
דפים של האתר של רשת אמי"ת:
<http://www.amit.org.il/hagim/purim/meuhad.htm>
שמחת פורים: <http://www.amit.org.il/hagim/purim/simchawork.htm>

- אתר של חב"ד לפורים.
הכתובת : <http://www.chabad.org.il/eyun/chagim/purim/purim.htm>
- מאמר : ימי הפורים אינם בטלים לעולם, מאת הרב אליהו סופר (מתוך "שבענטי")
הכתובת : <http://www.shevanet.org.il/01/01-14.htm>
- דמויות במגילה באתר של מופת.
הכתובת : <http://web.mofet.macam98.ac.il/~carmi/purim/purim/open.htm>
- מאמרים באתר של "דעת".
- מדריך למורה לחודש אדר של ד"ר יהודה אייזנברג
הכתובת : <http://www.daat.ac.il/daat/gola/hodesh/hodeshm7.htm>
- חודש בחודשו - לקט משניות לתלמידים בחו"ל - אדר / יהודה איזנברג
הכתובת : <http://www.daat.ac.il/daat/gola/hodesh/hodesh15.htm>
- חודש בחודשו - מגילת אסתר.
הכתובת : <http://www.daat.ac.il/daat/toshba/hodesh/purim1.htm>
- חודש בחודשו - מצוות חג הפורים.
הכתובת : <http://www.daat.ac.il/daat/toshba/hodesh/purim1.htm#p1>
- חודש בחודשו - פורים.
הכתובת : <http://www.daat.ac.il/daat/toshba/hodesh/purim.htm>
- עלייתה ושקיעתה של הממלכה הפרסית הקדומה / שמואל חגי.
הכתובת : <http://www.daat.ac.il/daat/kitveyet/mahanaim/paras.htm>
- פשר מדיני למגילת אסתר / ישראל אלדד.
הכתובת : <http://www.daat.ac.il/daat/kitveyet/mahanaim/pesher.htm>
- תענית אסתר במסורת ישראל / בצלאל לנדוי.
הכתובת : <http://www.daat.ac.il/daat/kitveyet/mahanaim/taanit.htm>
- עיון במגילת אסתר / יעקב אשכנזי.
הכתובת : http://www.daat.ac.il/daat/kitveyet/sde_chem/ester.htm

- הגלוי והמכוסה במגילת אסתר / א' הראל פיש.
הכתובת: http://www.daat.ac.il/daat/kiveyet/sde_chem/megila.htm
- מגילת אסתר: "וכל המרבה הרי זה משובח" / אביגדור שנאן.
הכתובת: <http://www.daat.ac.il/daat/tanach/megilot/megila.htm>
- מגילת אסתר: "משגיא לגויים - ויאבדם" - על מעשה הסוס / מרדכי סבתו.
הכתובת: <http://www.daat.ac.il/daat/tanach/megilot/sabato.htm>
- ביבליוגרפיה מורחבת לתושב"ע - פורים וארבע פרשיות.
הכתובת: <http://www.daat.ac.il/daat/toshba/bibliogr/purim.htm>
- קישורים לאתרים בנושא פורים.
הכתובת: <http://www.daat.ac.il/daat/toshba/hagim/purim.htm>
- מעגל השנה - חודש אדר / הרב שלמה מן ההר, אליהו כי-טוב.
הכתובת: <http://www.daat.ac.il/daat/toshba/maagal/adar.htm>
- מדריך למורה להוראת הספר "מגילה".
הכתובת: <http://www.daat.ac.il/daat/toshba/madrach/megila.htm>
- מדריך למורה להוראת הספר "ימי הפורים" / יהודה איזנברג, משה ירקוני, נפתלי גולדשטיין.
הכתובת: <http://www.daat.ac.il/daat/toshba/madrach/adar/purim.htm>
- שאלות מתוך המבחנים הארציים בדינים - חנוכה ופורים.
הכתובת: <http://www.daat.ac.il/daat/toshba/mivhanim/dinim4.htm>
- דיני צבא ומלחמה/פורים / שלמה מן ההר, יששכר גואלמן, יהודה איזנברג.
הכתובת: <http://www.daat.ac.il/daat/toshba/tsava/a-purim.htm>

פתרונות לחידות וחידודים

פרשת תרומה

1. שלשה גבעים משקדים בקנה האחד כפתר ופרח ושלשה גבעים משקדים בקנה האחד כפתר ופרח כן לששת הקנים היציאים מן המנרה (כה, לג).
2. הכרבים משני קצות הכפרת (כה, יח).
המנרה (כה, לא)
3. וכפתר תחת שני הקנים ממנה וכפתר תחת שני הקנים ממנה לששת הקנים היציאים מן המנרה (כה, לא).
4. והיו הכרבים פרשי כנפים למעלה סככים בכנפיהם על הכפרת ופניהם איש אל אחיו (כה, כ).
5. ברזל, ארז, יהלום, עור פרה.

פרשת תצוה

1. חושן – חושן משפט (כח, ד)
החושן – הינו אחד משמונת בגדי הכהן הגדול.
"חושן משפט" הוא אחד מארבעת חלקי ה"שולחן ערוך".
2. אפוד, אחד משמונת הבגדים של הכהן הגדול. כיום משמש האפוד (ה"חגור" לשעבר) כציודו האישי של כל חייל קרבי בצה"ל (כח, ד).
3. ציץ: ועשית ציץ זהב טהור ופתחת עליו פתוחי חותם (קדש לד'); ושמת אתו על פתיל תכלת והיה על המצנפת אל מול פני המצנפת יהיה (כח, לו-לז).
4. ושתי טבעת זהב תעשה לו מתחת לזרו על שתי צלעותיו תעשה על שני צדיו והיה לבתים לבדים לשאת אתו בְּהֶמָה, הכוונה אפוא לשני הבדים שהוכנסו לתוך שתי טבעות הזהב כדי לשאת את מזבח הקטורת (ל, ד).
5. בגדי לבן הם: כתונת, מכנסיים, מצנפת, אבנט ככתוב בויקרא טו:ד.
בגדי זהב הם: חושן, אפוד, מעיל, ציץ. לפי שבארבעת הבגדים הללו המיוחדים לכהן הגדול היה זהב.

פרשת כי תשא

1. א. משה – ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל ומחלת ויחר אף משה וישלך מידו את הלחת וישבר אתם תחת ההר (לב, יט).
ב. מיכל – והיה ארון ד' בא עיר דוד ומיכל בת שאול נשקפה בעד החלון ותרא את המלך דוד מפוז ומכרכר לפני ד' ותבו לו בלבה (שמואל ב', ו:טז).
2. א. "הזקן" הוא מתתיהו, שבעקבות הריגת פקיד המלך, שניסה להביא יהודי לידי הקרבת חזיר, הכריז על המרד בקריאה "מי לד' אלי".
ב. "משה" – ויעמד משה בשער המחנה ויאמר מי לד' אלי ויאספו אליו כל בני לוי (לב, כו).

3. א. משה – ויאמר ד' אל משה פסל לך שני לחת אבנים כראשונים וכתבתי על הלחת את הדברים אשר היו על הלחת הראשונים אשר שברת.
- ב. ישעיהו – ויאמר ד' אלי קח לך גליון גדול וכתב עליו בחרט אנוש למהר שלל חש בזו (ישעיהו ח, א).
4. ושמרו בני ישראל את השבת (לא, טז).
- את חג המצות תשמר... (לד, יח).
5. והקטרת אשר תעשה במתכנתה לא תעשו לכם קדש תהיה לך לד'. איש אשר יעשה כמוה להריח בה ונכרת מעמיו (לז-לח).

פרשת ויקהל – פקודי

1. ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא ד' בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה. וימלאו אתו רוח אלקים בחכמה בתבונה ובדעת ובכל מלאכה (לה, ל, לא).
2. אהליאב, בצלאל ולהורות נתן בלבו הוא ואהליאב בן אחיסמך למטה דן (לה, לד).
- רש"י ד"ה: ואהליאב – משבט דן מן הירודין שבשבטים מבני השפחות והשווהו המקום לבצלאל למלאכת המשכן והוא מגדולי השבטים לקיים מה שנאמר.
- ולא נכר שוע לפני דל (איוב לד:ט).
3. שלשה גבעים משקדים בקנה האחד כפתר ושלשה גבעים משוקדים בקנה אחד כפתר ופרח כן לששת הקנים היצאים מן המנורה (לז, יט).
4. ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקודש ויכלא העם מהביא (לו, ו)
5. ומשחת את המזבח העלה ואת כל כליו וכו' (מ, ז), ואת בניו תקריב והלבשת אתם כתנת ומשחת אתם כאשר משחת את אביהם (יד, טו).

על פי "שאל בנך ויגדך", בעריכת אריה פלהיימר - פסגות

פתרון ה"דו סטרי" לפורים

בברכת פורים שמחה!